

ОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAĆKAUŠČYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK
Die Administration: München 22, Herzog-Rudolf-Straße 49/III

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a

Цана паза Нямеччынай: ЗША — 15 цэнтаў, Канада — 15 ц., Ангельшчына — 1 шылінг. Францыя — 40 фр., Бэльгія — 5 фр.. Аўстралія — 1 шылінг, Аргентына — 2 пэзо. У іншых краінах раўнавартасьць 15 ам. цэнтаў. Падпіска на год — з разьлікам 52 нумароў, на паўгода — 26 нумароў, на 3 месяцы 13 нумароў паводля вышэйшае цаны. Цана лётніцкай поштай у заакіянскія краіны — 30 ам. цэнтаў. — Падвойныя нумары каштуюць падвойна

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE“ | DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND“ | THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER „THE FATHERLAND“

№ 38 (169) — Нядзеля 27 верасьня 1953 г. — ГОД ВЫДАНЬНЯ 7

«Новы савецкі нэп»

Апошнім часам у Савецкім Саюзе была праведзеная рэформа ў галіне сельскага гаспадарства ў кірунку прызнаньня некаторых, навет даволі значных, палёгкаў калгасьнікам. Хаця яна далёка не дароўнівае сваімі разьмерамі ленінскаму нэпу, але ад таго часу зьяўляецца ў сваіх маштабах яшчэ першай. Таму яе й называем тут «новым савецкім нэпам», тым больш, што прычыны й мэты гэтае рэформы тыя самыя, што й ленінскага нэпу. Паколькі аднак гэтая новая сельскагаспадарская рэформа ў Саветах фармальна вяжыцца з асобай Хрушчова, дык спачатку некалькі слоў аб гэтым, цяпер другім пасьля Маленкова, бальшавіцкім дыктатары.

АВАНС ХРУШЧОВА

Маскоўскае радыё 12 верасьня паведаміла, што Мікіта Хрушчоў назначаны першым сакратаром ЦК КПСС. Такога становішча ў ЦК партыі дагэтуль ня было, бо Сталін займаў становішча «генэральнага сакратара» партыі, якое пасьля сьмерці дыктатара спачатку заняў Маленкаў, а за тыдзень, 14 сакавіка сёлета, Мікіта Хрушчоў. Спачатку ў савецкай герархіі пасьля сьмерці Сталіна Хрушчоў займаў пятае месца, пасьля ўпадку Бэрыі быў высунуўся на трэйцяе, а сяньня ўжо зьяўляецца другой асобай на крэмлёўскім алімпе.

Мікіта Хрушчоў, па нацыянальнасьці Расеец з Куршчыны, належыць да старой бальшавіцкай гвардыі і зьяўляецца суровым і безаглядным выканальнікам волі партыі. Ад 1930 да 1949 году займаў ён становішча генэральнага сакратара цэнтральнага камітэту камуністычнай партыі Украіны і на ім так уславіўся, што атрымаў заслужаную сабе назву «ката Украіны». Апошні аванс Хрушчова сьветчыць аб далейшым умацаваньні пазыцыі Маленкова. Хрушчоў, як ведама, зьяўляецца шваграм Маленкова, а, як партыйны працаўнік, зьяўляецца толькі верным выканальнікам волі вышэй пастаўленых, ня маючы найменшай амбіцыі да адыгрываньня першае ролі.

КРЫТЫКА ДАСЮЛЕШНЯГА СТАНУ СЕЛЬСКАЕ ГАСПАДАРКІ

7 верасьня Хрушчоў зрабіў на пленуме ЦК КПСС даклад аб дасюлешнім стане сельскае гаспадаркі Савецкага Саюзу і аб плянах ягонага павышэньня. Войстра крытыкуючы «адсталасьць сельскагаспадарскай галіны», Хрушчоў заявіў, што дасюль СССР ня меў магчымасьці зьвярнуць аднолькавай увагі на цяжкую прамысловасьць, як і на селскую гаспадарку ды лёгкую прамысловасьць. У выніку гэтага дзьве апошнія значна адсталі, а асабліва ў катастрафальным стане апынулася жывёлагадоўля. Ён сьцьвердзіў, што пагалоўе быдла ў Савецкім Саюзе сяньня на 3.500.000 штук ніжэйшае ад перадваеннага, а на 8.900.000 штук у параўнаньні з 1928 годам (канец нэпу). Толькі ў бягучым годзе яно зьменшылася больш чымся на 2 мільёны штук. Таксама малочная выдайнасьць кароў у вапошніх гадох моцна пачала падаць. Машынатрактарныя станцыі занядбоўваюць свае машыны і ня маюць дастаткова кваліфікаванага пэрсаналу. Бальшыня інжынераў і землябоскіх тэхнікаў, гэтаксама як і вэтэрынараў і іншых спэцыялістых, пераважна займаюцца канцылярскай работай, а ня працай на полі. На 94.000 старшыняў калгасаў толькі 2.400 маюць вышэйшую асьвету, а 14.000 — сярэднюю прафэсіянальную асьвету; астальныя-ж ня маюць наагул ніякай асьветы ў сваей прафэсіі.

НОВАЯ СЕЛЬСКАГАСПАДАРСКАЯ РЭФОРМА

Каб пакончыць з такім палажэньнем і павысіць стан сельскае гаспадаркі, Хрушчоў запрапанаваў далёка йдучыя рэформы, якія 13 верасьня былі аднагалосна зацьверджаныя цэнтральным камітэтам партыі. Навязваючы да прызнанай калгасьнікам перад некалькімі тыднямі зьніжкі падатку ад прысядзібных вучасткаў, Хрушчоў прызнаў ім цяпер значныя палёгкі ў галіне жывёлагадоўлі і дазваляе ім гадаваць большую колькасьць быдла на сваю собскасьць. Адначасна анулёўваюцца залегласьці з абавязкавых паставак ад жывёлагадоўлі. Калгасы із собскіх даходаў ад прадажы прадуктаў ад жывёлагадоўлі будуць цяпер адразу выплачваць калгасьнікам 25-ці працэнтныя залічкі (дагэтуль калгасьнік мусіў чакаць да падліку гадавога абароту). Таксама новае распараджэньне прадбачыць вышэйшыя цэны на сельскагаспадарскія прадукты, перадусім ад жывёлагадоўлі. Тыя-ж калгасы, што выкажуцца лепшай выдайнасьцю, будуць мець значныя зьніжкі падаткаў.

Новая праграма далей прадбачыць павялічэньне прамысловых інвэстыцыяў у галіне сельскае гаспадаркі, перадусім прадукцыі сельскагаспадарскіх машынаў і штучных угнаеньняў. Паводля новага пляну ў наступным годзе жывёлагадоўля мае дасягнуць стан: 65.900.000 штук быдла, 34.500.000 нерагатай жывёлы і 14.400.000 авечак і козаў.

ЗАПРАЎДНЫЯ ПРЫЧЫНЫ РЭФОРМЫ

Новая праграма ў уступнай частцы гаворыць, што гэтыя мерапрыемствы цяпер сталіся магчымыя дзякуючы бліскучым дасягненьням індустрыялізацыі краіны на працягу папярэдніх гадоў. Пры гэтым моцна акцэнтуецца, што новая сельскагаспадарская рэформа мае на мэце падняць жыцьцёвы стандарт савецкіх працоўных масаў.

Трэба аднак разглядаць гэты новы крок Масквы не як жаданьне палягчыць нявымоўна цяжкое палажэньне савецкага селяніна, бо з патрэбамі насельніцтва Саветы яшчэ ніколі ня лічыліся і ня лічацца. Да гэтых уступак на карысьць калгасных масаў іх прымусіла няўхільная канечнасьць — поўная руіна сельскае гаспадаркі. Аб гэтым ш ра-ка цяпер піша савецкая прэса, аб гэтым біў алярм і Хрушчоў у сваей прамове 7 верасьня. Абрабаваны із усяго собскага калгасьнік і запрэжаны ў крывавае ярмо нявольніцкае працы ня быў зацікаўлены ў разьвіцьці й праспэраваньні сельскае гаспадаркі. Сярод калгасных масаў вытваралася глыбокая апатыя да працы і поўная абыякавасьць да ейных вынікаў. Дзякуючы гэтаму, сельская гаспадарка ня толькі не разьвівалася наперад, але з кажным годам упадала, аж дакацілася да поўнае руіны. Для савецкіх верхаводаў не аставалася тады іншага выхаду, як пайсьці на некаторыя ўступкі калгасьніку, абнадзеіць яго, што цяпер будзе лепей, і гэтым самым заахвоціць да прадуктыўнай працы. Такія мэты ставіў перад сабой Ленін, калі пасьля гадоў ваеннага камунізму быў змушаны абвесьціць нэп, гэтыя-ж мэты ставяць перад сабой і сяньняшнія крэмлёўскія верхаводы.

Антыімпэрыялістычная расейская партыя

У Нью Ёрку паўстала новая расейская палітычная партыя — Нацыянальная Арганізацыя Рускіх Дэмакратаў (НОРД), якая 15 ліпеня выдала сваю Дэклярацыю. Галоўным ініцыятарам і кіраўніком НОРД-у зьяўляецца ўжо ведамы нашым чытачом праф. А. Алексінскі, сябра расейскай сацыял-дэмакратычнай партыі й былы сябра Дзяржаўнай Думы ад Ленінграду й Кранштату. Ніжэй падаём тыя пункты Дэклярацыі НОРД-у, якія закранаюць нацыянальнае пытаньне народаў Савецкага Саюзу або так ці інакш іх датычаць:

«Як прадстаўнікі найбольшага і, у параўнаньні зь іншымі падсавецкімі народамі, нацыянальна-ўпрывілеяванага народу (у былай расейскай імпэрыі і цяперашняму СССР) мы павінны ўзяць на сябе і найбольшую адказнасьць за паўсталую сытуацыю, а таму мы павінны выявіць насамперш ініцыятыву ў справе стварэньня дзейных рэальных перадумоваў для адзінага фронту падсавецкіх народаў. Адзіны шлях да гэтага — стаць нам, Рускім, на пазыцыю **запраўднай дэмакрацыі,** адмовіцца ад імпэрыялізму й пачаць **быць толькі Рускімі ў нашых дачыненьнях зь іншымі падсавецкімі народамі,** якіх мы павінны разглядаць нічым ня горшымі і ня лепшымі за нас.»

Далей Дэклярацыя ў наступных словах прэцызуе сваю палітычную плятформу:

1. Прызнаньне ўсіх народаў былай расейскай імпэрыі й цяперашняга СССР за аднолькава роўных і раўнапраўных партнэраў і поўная адмова ад якіх-небудзь прэтэнсіяў на ўпрывілеяванае становішча рускага народу, як аднаго з гэных народаў, нічым ня лепшага і ня горшага за іншыя.

2. Стварэньне адзінага вызвольнага фронту падсавецкіх народаў і іхных палітычных эміграцыяў на аснове роўнага прадстаўніцтва нацыянальнасьцяў цяперашняга СССР, сярод якіх Руския таксама павінны быць рэпрэзэнтаваныя толькі як адна з нацыянальнасьцяў, безь якіх-небудзь асаблівых выключэньняў для яе.

3. Абвешчаньне за адзіную супольную мэту вызвольнага змаганьня падсавецкіх народаў на гэтым этапе — толькі зьнішчэньне камунізму й завядзеньне дэмакрацыі на тэрыторыі гэтых народаў з наданьнем кажнаму народу поўнай свабоды самому вырашаць нацыянальную долю ў рамах сваіх нацыянальных, кампактна-этнаграфічных тэрыторыяў.

4. Абмежаваньне рускіх нацыянальных інтарэсаў рамкамі сваей рускай нацыянальнай кампактна-этнаграфічнай тэрыторыі, што ў васнаўным адказвае цяперашняй РСФСР без аўтаномных нацыянальных рэспублік і казацкіх земляў з наданьнем усім нацыянальнасьцям аўтаномных краёў і акругаў, а сярод іх і сілай зьліквідаваных і выселеных бальшавікамі, беззасьцярожнага права вызначыць сваю нацыянальную долю шляхам вольнага іхнага волявыяўленьня.» (Падкрэсьленьні ўсюды — Аўтараў Дэклярацыі).

Як бачым з вышэйшых цытатаў, гэтая новая партыя называе сябе не «расей-

(Заканьчэньне на 2-ой балоне)

Палітычныя Навіны

(16—22 верасьня 1953)

Камуністычны Кітай паза ЗН. 15 верасьня распачалася ў Нью Ёрку 8-ая пленарная сэсія Задзіночаных Нацыяў, на старшыню якой была выбраная сястра прэм'ера Індыі Лякшмі Пандыт. Адразу пасьля адкрыцьця сэсіі савецкі дэлегат Вышынскі запрапанаваў прыняць у склад ЗН камуністычны Кітай. Савецкая прапанова была 44 галасамі супраць 10 і пры 2 паўстрымаўшыхся адкінутая, а прынятая амэрыканская прапанова, што пытаньне прыняцьця чырвонага Кітаю ў ЗН ў гэтым годзе ня будзе разгляданае.

Прамова міністра Дальлеса. Амэрыканскі міністар замежных справаў Дальлес сказаў новую праграмовую прамову на адкрыцьці 8-ай пленарнай сэсіі Задзіночаных Нацыяў, якая была ў васнаўным утрыманая ў мірным тоне, бо міністар быў змушаны лічыцца з такімі-ж настроямі іншых дэлегатаў ЗН. У сваей прамове ён фактычна толькі паўтарыў дасюлешнія мірныя ўмовы ЗША: мірныя дагаворы зь Нямеччынай і Аўстрыяй, пазытыўнае ўрэгуляваньне пытаньня Карэі й Індакітаю, свабода для ўсходняэўрапэйскіх краінаў, апанаваных Саветамі, спыненьне дэструкцыйнай савецкай дзейнасьці ў вольных дэмаркратычных краінах.

Амэрыка паўторна запрашае чырвоны Кітай. ЗША 18 верасьня ў спэцыяльнай ноце зьвярнуліся паўторна да камуністычнага Кітаю высказацца ў справе месца й тэрміну палітычнай канфэрэнцыі ў справе Карэі, прапануючы паўторна тэрмін канфэрэнцыі 15 кастрычніка, а на месца канфэрэнцыі Сан Францыско, Жэнэву або Гонолюлю. Як ведама, Кітай гэтую прапазыцыю ўжо раз адкінуў, дамагаючыся, побач іншых перадумоваў, удзелу ў гэтай канфэрэнцыі, апрача ваюючых дзяржаваў, таксама Савецкага Саюзу, Індыі, Інданэзіі, Пакістану й Бурмы.

Савецкі праект раззбраеньняў. Савецкі дэлегат у Задзіночаных Нацыях Вышынскі 20 верасьня паўтарыў першы раз ад сьмерці Сталіна савецкі праект раззбраеньняў: безадкладна забараніць атамную бомбу, скараціць збройныя сілы на адну трэйцюю Задзіночаных Штатаў, Вялікабрытаніі, Францыі, Савецкага Саюзу й Кітаю, зьліквідаваць ваенныя апорныя базы заходніх дзяржаваў на чужых тэрыторыях і спыніць прапаганду, якая стварае ваенную псыхозу.

Завастрэньне курсу супраць Нямеччыны. Ад 17 да 19 верасьня адбывалася пленарная канфэрэнцыя цэнтральнага камітэту ўсходнянямецкай камуністычнай партыі СЕД у ўсходнім Бэрліне, якая поўнасьцю заакцэптавала палітычныя тэзы заступніка ўсходнянямецкага прэм'ера Ульбрыха: замест мірнай палітыкі ў дачыненьні да Заходняй Нямеччыны, якая служыла дагэтуль прапагандовым мэтам у сувязі з выбарамі ў Заходняй Нямеччыне, абвяшчаецца цяпер праграма «вызваленьня» Заходняй Нямеччыны і ейнай саветызацыі, якая будзе праводжаная камуністычнай партыяй вонках парляманту. У савецкай зоне Нямеччыны будзе прадаўжацца надалей «новы курс» выключна ў гаспадарскай галіне і то некаторыя гаспадарскія палёгкі, заведзеныя ў сувязі з выпадкамі 17 чэрвеня, будуць цяпер адкліканыя.

Паказовы працэс у Усходняй Нямеччыне. 20 верасьня распачаўся ў усходнім Бэрліне паказовы працэс супраць васьмёх кіруючых функцыянэраў вугальнай прамысловасьці. Яны абвінавачваюцца, што сабатавалі вуглякопныя працы ў ваколіцы гораду Цьвікаў на даручэньне «заходнянямецкіх і амэрыканскіх імпэрыялістых», вялі гаспадарскі шпіянаж для «амэрыканскай агентурнай цэнтралі» і падбухторвалі супраць нямецкай дэмакратычнай рэспублікі, Савецкага Саюзу й граніцы на Одры й Нісе.

Мерапрыемствы супраць антысавецкага руху. Заступнік прэм'ера Усходняй Нямеччыны Вальтэр Ульбрых прадпрыняў розныя меры, каб перашкодзіць эвэнтуальным новым антысавецкім дэманстрацыям у Ўсходняй Нямеччыне і антыдзяржаўнай дзейнасьці. Дзеля гэтага дзяржаўная служба бясьпечнасьці мае яшчэ больш разбудаваць сваю сетку, узмоцніць свой пэрсанал і цесна супрацоўнічаць з «баёвымі групамі работнікаў прадпрыемстваў».

Сыгман Ры пагражае камуністым. Паўдзённакарэйскі прэзыдэнт Сынгман Ры загразіў, што ён выпусьціць на волю 3.700 паўночнакарэйскіх ваеннапалонных, якія адмаўляюцца ад рэпатрыяцыі і згодна дагавору аб перамір'і маюць быць перададзеныя пад апеку нэўтральнай камісіі, калі камуністыя ня спыняць шантажаваньня такіх-жа ваеннапалонных, якія ўжо знаходзяцца пад апекай гэтай камісіі. Устаноўлена, што камуністыя, якія згодна дагавору аб перамір'і могуць толькі «выясьняць аб рэпатрыяцыі» гэтым ваеннапалонным, узапраўднасьці робяць націск дзеля іхнае рэпатрыяцыі, запісваючы прозьвішчы гэтых ваеннапалонных, прозьвішчы й адрасы іхных сем'яў і сваякоў у Паўночнай Карэі.

Камуністыя затрымліваюць ваеннапалонных. Галоўнакамандаваньне збройнымі сіламі ЗН у Карэі сьцьвердзіла, што камуністыя яшчэ ня перадалі ім 3.403 альянцкіх ваеннапалонных і дамагаюцца іхнага звальненьня. У вадказ на гэта камуністыя заявілі, што ўспомненыя жаўнеры ў бальшыні сваей ніколі ня былі ўзятыя ў палон, а іншыя ўцяклі падчас канваяваньня іх у лягеры ваеннапалонных, і зажадалі, каб альянты вылічыліся з 98.742 Кітайцаў і Паўночных Карэйцаў, якія быццам яшчэ знаходзяцца ў альянцкім палоне.

Чыстка ў чырвоным Кітаі. У ўрадзе камуністычнага Кітаю была ў мінулым тыдні праведзеная вялікая чыстка, прычынай якой праўдападобна было нявыкананьне нормаў у першым годзе пяцігадовага пляну. У выніку чысткі былі зьвольненыя із сваіх становішчаў генэральны сакратар цэнтральнай Народнай Урадавай Рады, міністар фінансаў і заступнікі міністраў фінансаў, пошты, выжыўленьня, лёгкай прамысловасьці, лясоў, працы, культуры й дзяржаўнага плянаваньня.

Трэйці МІГ-15 у руках альянтаў. 20 верасьня 25-летні паўночнакарэйскі ахвіцэр прызямліўся на лётнішчы каля Сэулю ў Паўдзённай Карэі на савецкім дызэльным зьнішчальніку МІГ-15, які непашкоджаным папаўся ў рукі альянтаў у Карэі, а наагул трэйці пасьля пералётаў на Захад польскіх лётнікаў Ярэцкага і Язьвінскага на МІГ-15. ЗША ў лютым сёлета абяцалі 100.000 даляраў узнагароды таму лётніку ў Паўночнай Карэі, які пераляціць да альянтаў на непашкоджаным МІГ-15.

Справа скасаваньня міжзанальных пашпартоў. Тры заходнія Высокія Камісары ў Нямеччыне 18 верасьня паўторна зьвярнуліся да савецкага пасла ў Усходняй Нямеччыне Сямёнава з прапановай скасаваць з днём 30 верасьня міжзанальныя пашпарты для руху насельніцтва між Заходняй і Ўсходняй Нямеччынай. У сувязі з адказам у гэтай справе Сямёнава 1 верасьня, што справу міжзанальных пашпартоў павінны вырашыць урады Усходняй і Заходняй Нямеччыны, заходнія Высокія Камісары асьветчылі, што паколькі міжзанальныя пашпарты былі ўведзеныя дагаворам чатырох акупацыйных дзяржаваў, дык толькі імі могуць быць і адкліканыя.

Новыя савецкія выпрабаваньні атамнае бомбы. Савецкі ўрад паведаміў, што ён у мінулым тыдні пасьпяхова выпрабаваў некалькі новых тыпаў атамнае бомбы. Гэтыя выпрабаваньні быццам пацьвердзілі прыпушчэньні навукоўцаў, што Саветы могуць прыступіць да масавай прадукцыі атамнага аружжа. Гэтага вымагае бясьпечнасьць Савецкага Саюзу, бо адказныя амэрыканскія колы аж да апошняга часу адкідаюць савецкія прапановы забароны атамнага аружжа.

Будзе падпісаны амэрыканска-гішпанскі дагавор. Як паведамляюць з Мадрыду, у пачатку кастрычніка будзе падпісаны між Вашынгтонам і Мадрыдам дагавор у справе амэрыканскіх ваенных базаў у Гішпаніі, як і ў справе гаспадарскай і мілітарнай амэрыканскай помачы для Гішпаніі.

Партызаншчына ў Паўдзённай Карэі. Правадыр камуністычных партызанаў у Паўдзённай Карэі Лі-Гуёнг-Санг быў забіты ў бойцы з паўдзённакарэйскай паліцыяй у горах Паўдзённай Карэі. Разам зь ім было забітых пяць іншых камуністых. Забіты Лі-Гуёнг-Санг быў сакратаром былага паўночнакарэйскага міністра замежных справаў.

Новы рэкорд шыбкасьці лёту. Брытанскі лётнік Нэвіль Д'юк дасягнуў на адным дызэльным зьнішчальніку тыпу «Гаўкэр Гунтэр» сярэднюю шыбкасьць 1141,4 кілямэтраў на гадзіну і гэтым устанавіў новы рэкорд шыбкасьці лёту. Дасюлешні рэкорд выносіў 1050,6 клм. у гадзіну, які быў дасягнуты Амэрыкай у травені сёлета.

Сэнсацыйная справа спадарыні Мэклін. Пасьля таго, калі перад двума гадамі таямніча зьніклі з Ангельшчыны два ангельскія дыпляматы — Мэклін і Бурджэс, якія праўдападобна ўцяклі ў Саветы, 16 верасьня зьнікла з Жэнэвы пры такіх-жа таямнічых абставінах жонка Мэкліна. 20 верасьня ангельскае міністэрства замежных справаў паведаміла, што жонка Мэкліна ўцякла за зялезную заслону цераз Аўстрыю.

Палітычныя Падзеі

Няпэўны лес Эўрапэйскай Арміі

Справа ратыфікацыі дагавору аб эўрапэйскай арміі ўсьцяж адцягвалася і ўпіралася ў дзьве галоўныя перашкоды: 1. традыцыйны страх Францыі перад загрозай нямецкай агрэсіі, якая, на яе думку, узноў сталася-б актуальнай пасьля ўзброеньня Нямеччыны хоць-бы ў рамах эўрапэйскай арміі; 2. такі-ж самы страх некаторых заходняэўрапэйскіх дзяржаваў, галоўна Францыі й Ангельшчыны, што ажыцьцяўленьне эўрапэйскай абароннай супольнасьці створыць няпераможныя перашкоды для паразуменьня з Савецкім Саюзам у справе Нямеччыны, у якое яны яшчэ наіўна вераць.

Бліскучая перамога на выборах заходнянямецкага канцлера др-а Адэнаўэра, гарачага прыхільніка эўрапэйскай арміі й супрацоўніцтва з Захадам, узноў зактуалізавала справу эўрапэйскае арміі, якая сталася цяпер галоўнай тэмай дыпляматычных гутарак і нарадаў. Палітычныя колы Заходняй Эўропы былі згодныя ў тым, што, дзякуючы ўзмацненьню пазыцыі Адэнаўэра, Амэрыка распачне большы ціск на прысьпяшэньне ратыфікацыі дагавору і што Францыя будзе змушаная яго таксама ратыфікаваць, баючыся, што ў праціўным выпадку Амэрыка заключыць сэпаратны мілітарны саюз з Заходняй Нямеччынай, на моцы якога апошняя створыць сваю незалежную армію. Брытанскі ўрад, які падтрымлівае праект эўрапэйскай арміі, хаця сам непасрэднага ўдзелу ў ей ня возьме, апошнім часам прыхіліўся да жаданьня Францыі цясьнейшага супрацоўніцтва з эўрапэйскай арміяй. Дзеля гэтага ён высунуў праект стварэньня сталай камісіі, якая будзе ўтрымліваць кантакт паміж камісарыятам эўрапэйскай арміі і ангельскім генэральным штабам. Затое ўрад францускі асьветчыў, што ратыфікацыя Францыяй дагавору будзе магчымая толькі пад наступнымі ўмовамі: 1. падпісаньне дадатковых пратаколаў, 2. фармальнае прыступленьне Ангельшчыны да супрацоўніцтва з эўрапэйскай арміяй, 3. амаль поўнае пераняцьце Амэрыкай коштаў індакітайскай вайны, 4. пакліканьне агульнаэўрапэйскага палітычнага воргану, 5. урэгуляваньне справы Сары і 6. скліканьне канфэрэнцыі чатырох вялікадзяржаваў у справе Нямеччыны: ЗША, Вялікабрытаніі, Францыі й Савецкага Саюзу.

Паколькі першыя чатыры пункты маглі-б быць палагоджаныя без асаблівых цяжкасьцяў, патолькі пытаньне Сарскай акругі знаходзіцца ў тракце францускa-нямецкіх перагавораў і натыкаецца на значныя цяжкасьці. Што-ж датычыць канфэрэнцыі чатырох, дык гэта залежыць выключна ад Савецкага Саюзу.

Супраць эўрапэйскай арміі апошнімі днямі ўзьнікла моцная апазыцыя як з боку ангельскіх ляйбурыстых, так і сярод некаторых колаў францускай урадавай кааліцыі.

Гэтае пытаньне знайшлося на парадку дня парадчага сабраньня Эўрапэйскай Рады, якое цяпер адбываецца ў Страсбургу і мае на мэце выпрацаваць супольную эўрапэйскую палітыку ў дачыненьні да Савецкага Саюзу. У той час, калі бэльгійскі сацыялісты Спаак выказаўся з энтузіязмам у карысьць эўрапэйскай арміі і падтрымаў пазыцыю канцлера Адэнаўэра ў гэтай справе, дык апазыцыя ў васобах ангельскага ляйбарыстаўскага дэлегата Робэнса і прадстаўніка Даніі Лягунга дамагалася спачатку склікаць канфэрэнцыю чатырох, якая-б пастанавіла ўстрымацца з узбраеньнем Нямеччыны на працягу пяць год, што мела-б за сабой пацягнуць агульнае раззбраеньне. Калі-ж такі плян на працягу гэтага тэрміну ня дасьць ніякіх вынікаў, тады толькі прыступіць да ўзбраеньня Нямеччыны. Іншы ангельскі ляйбарыстаўскі дэлегат Гілей, выказваючыся супраць нэўтралізацыі Нямеччыны, заявіў: «Няма ніякага эўрапэйскага разьвязаньня нямецкай праблемы. Адзінай магчымай разьязкай ёсьць НАТО, у якое Нямеччына павінна быць уключаная, як поўнасьцю раўнапраўны партнэр».

У францускім урадзе высказаліся апошнім часам станоўча супраць эўрапэйскай арміі міністры з партыі Дэ Голя. Як ведама дэгалістыя зьяўляюцца прыхільнікамі ўзбраеньня Нямеччыны, але зьяўляюцца прынцыповамі праціўнікамі эўрапэйскай арміі, бо яна будзе абмяжоўваць сувэрэнітэт Францыі. Асабліва станоўча супраць эўрапэйскай арміі выказаўся лідэр радыкальных сацыялістых і прэзыдэнт парляманту Гэрыё, які ўважае, што ўнясеньне на парадак дня парляманту справу ратыфікацыі дагавору аб эўрапэйскай арміі можа разьбіць урадавую кааліцыю.

Яшчэ ў канцы гэтага месяца мае выехаць у Вашынгтон францускі прэм'ер Ляніель, які мае прадставіць амэрыканскаму ўраду становішча Францыі ў справе эўрапэйскай арміі, перагавораў з Савецкім Саюзам і францускай палітыкі ў Азіі. Ён будзе намагацца пераканаць урад ЗША, што шансы ратыфікацыі дагавору Францыяй перад перагаворамі з Саветамі вельмі малыя. Наагул француская апінія ўважае, што спачатку трэба зрабіць спробы паразуменьня з Савецкім Саюзам у справе Нямеччыны і толькі ў тым выпадку, калі гэтыя перагаворы не дадуць жаднага выніку, Францыя згодзіцца на ўзбраеньне Нямеччыны ў рамах эўрапэйскай арміі.

З гэтага ўсяго бачым, што лёс эўрапэйскай арміі і надалей няпэўны. Калі-ж будзе яна напасьледак створаная, дык шлях да яе яшчэ доўгі і вельмі круты. Пэўным ёсьць толькі адно: становішча Францыі ў гэтым пытаньні дае Савецкаму Саюзу шырокае поле для далейшых шантажаў і паралiжаваньня абаронных намаганьняў Захаду.

(-іч)

Антыімпэрыялістычная расейская партыя

(Заканчэньне з 1-ай балоны)

скай», але «рускай», а ейных сяброў не «Расейцамі», але «Рускімі», г. зн. партыяй чыста расейскага народу бязь нерасейскіх народаў СССР, г. зн. ужывае назву нацыянальную, а ня імпэрыяльную.

Варта перадусім адзначыць, што гэта першая зарганізаваная расейская група на эміграцыі, якая, ня ў прыклад усім іншым, стаўшы на запраўды дэмакратычным і антыімпэрыялістычным прынцыпе, не пасягае на нерасейскія народы, паняволеныя раней царскай Расеяй, а цяпер бальшавізмам, і вызнае за імі ўсе іхныя нацыянальныя правы. Сяньня цяжка яшчэ гаварыць, ці гэтая партыя й астанецца невялічкай групкай узапраўды прагрэсыўных і шляхотных адзінак, ці разаўецца ў магутны палітычны расейскі рух. Мы з асаблівай радасьцю вітаем групу ініцыятараў і закладнікаў гэтае партыі і ў прыватнасьці ейнага ініцыятара праф. Алексінскага й жадаем як найвялікшага пасьпеху ў ейнай дзейнасьці. Ужо сам факт афіцыяльнага выступленьня гэтае групы ў мамэнт усіленага імпэрыялістычнага наступу расейскай найчарнейшай рэакцыі мае не малое значэньне сярод падсавецкай эміграцыі ўсіх нацыянальнасьцяў.

Вынікі прыгоньніцкай працы

АБ КАТАСТРАФАЛЬНЫМ СТАНЕ ЎСІХ ГАЛІНАЎ НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ БССР

(Заканчэньне, пачатак у № 37)

ЯК АБУТЫЯ «ШЧАСЬЛІВЫЯ Й ЗАМОЖНЫЯ» САВЕЦКІЯ ГРАМАДЗЯНЕ

Найбольш вялікім клопатам для падсавецкіх людзей было й есьць нязнанае на капіталістычным Захадзе пытаньне — у што адзецца й абуцца, ня ўбрацца, але даслоўна — адзецца й абуцца, каб прыкрыць ад холаду й людзкога вока сваё голае цела. Яшчэ перад самай вайной у Савецкім Саюзе ня рэдка можна было сустрэць жанчыну, надзетую ў сукенку, у якой адна часьць была, прыкладам, чырвоная, другая — сіняя, а трэйцяя — чорная, бо каб пашыць сукенку, яна была змушаная зьбіраць прыпадковыя дробныя кускі матарыялу. А ў 1939 годзе, пасьля «вызваленьня Заходняй Беларусі доблеснай чырвонай арміяй», туды паяўляліся савецкія «ударнікі» на працу, часта абутыя ў падзёртыя вайлакі, а каб яны не разваліліся зусім, дык былі пераплеценыя шнюркамі або дротам.

Аказваецца, ня лепшае палажэньне й сяньня. Што справа з абуткам стаіць ніжэй усякіх уяўленьняў, найлепей сьветчаць вынікі «Рэйду брыгад газэты «Зьвязда» па прадпрыемствах рэспублікі», пададзеныя ў тэй-жа «Зьвязьдзе» за 25 жніўня селета пад крыклівым загалоўкам «Больш трывалага, прыгожага абутку для насельніцтва». Справаздачы з гэтага «рэйду» пабіваюць усякі рэкорд у адлюстроўваньні савецкага балагану й безгаспадарнасьці, што над імі варта затрымацца шырэй і падаць цэлы рад найбольш яркіх цытатаў.

Вось што «брыгада рэйду» знайшла ня дзе-небудзь у глухім і закінутым кутку Беларусі, але у самой сталіцы рэспублікі — Менску на абутковай хваброцы імя Тэльмана: **«Становіцца сорамна за работнікаў хвабрыкі. Мадэлі, якія мы пабачылі ў лябараторыі, не пазнаць. Аглядаем больш уважліва адну пару туфеляк. Саюзкі на іх з рознага колеру і гатунку скуры. Наскі і заднікі ў маршчынах. Падэшва ля наска адклейваецца. Абцасы крывыя. Вочкі для шнюркоў разьмешчаныя не на аднолькавай узроўні. Цьвякі ўнутры абутку забіты неахайна».** Нічога тады дзіўнага, што гандлёвыя арганізацыі, хаця таксама прывыкшыя да такога балагану й нізкай якасьці тавараў, былі змушаныя, як паведамляецца далей у газэце, толькі за 7 месяцаў вярнуць хвабрыцы 219 рэклямацыяў, а менскі магазын № 1 «Беларусьабутак» зьвярнуў хвабрыцы 50 параў таго абутку, як зусім няпрыгоднага.

А вось які выпускае тавар другая буйная менская абутковая хвабрыка імя Кагановіча: **«мазырскі фірменны магазын № 35 «Беларусьабутак» значную частку прадукцыі атрымлівае з хвабрыкі імя Кагановіча. У травені па рахунку № 3(445) магазын атрымаў 40 пар жаночых туфляў, у тым ліку 30 пар першага гатунку. Пры праверцы аказалася, што увесь гэты абутак не адпавядаў стандарту, а вонкавы выгляд яго быў далёка ня прывабны. Усе 30 пар былі пераведзены зь першага гатунку у трэйці. Так здаралася амаль з кажнай партыяй абутку.**

За паўгода па гэтаму магазыну пераведзена ў ніжэйшы гатунак амаль на 6.000 рублёў прадукцыі. Апрача таго, за пастаўку нізкаякаснага абутку, які не адпавядае асноўным дагаворным умовам, хвабрыцы прад'яўлены штраф на 8.434 рублі».

Далей чытаем аб віцебскай абутковай хвабрыцы «Чырвоны Кастрычнік», якая штогод **«выпускае сотні тысяч пар разнастайнага абутку. Прадукцыя гэтая праз гандлёвую сетку разыходзіцца ў розныя гарады краіны. Калі наша рэйдавая брыгада прыбыла на хвабрыку, сюды паступіла раніiшняя пошта. Начальніка адміністрацыйна-гаспадарскага аддзелу Клаўдзію Аморосенку мы засталі за распакоўкай чатырох пасылак. Яна дастала зь іх жаночыя туфлі, басаножкі і мужчынскія бацінкі. Гэты абутак быў у свой час выпушчаны хвабрыкай і набыты пакупнікамі ў магазынах, але аказаўся зусім няпрыгодным для носкі. У басаножках, вернутых зь Менску і з Тамбоўскага унівэрмагу, адламаліся абцасы. У жаночых туфлях і мужчынскіх бацінках аказаўся нізкаякасным ніжні скуртавар, падэшва».** А трохі ніжэй аб гэтай хвабрыцы чытаем: **«У клеевым цэху мы ўзялі на вытрымку некалькі пар абутку, на якім стаяла клаймо «Першы гатунак». Амаль увесь гэты абутак аказаўся з дэфэктамі, патрабаваў дадатковай апрацоўкі... За 7 месяцаў гэтага году на хвабрыку паступіла больш 220 рэклямацыяў... на суму звыш 190 тысяч рублёў. Толькі на камандзіроўкі на вырашэньні гэтых пытаньняў хвабрыка выдаткавала больш 10 тысяч рублёў».**

А баранавіцкая абутковая хвабрыка ніяк ня можа разьвязаць такой скамплікаванай праблемы, як шнюркі да чаравікаў. Калі ня верыце, дык прачытайце. **«Некалькі дзён назад прадпрыемства адправіла гандлюючым арганізацыям вобласьці некалькі сот пар сьветлых мужчынскіх паўбацінак. У гэты абутак уцягнулі цемныя, дрэннай якасьці шнюркі. І толькі цяпер хвабрыка выпускае у васнаўным сьветлы абутак. На складах прадпрыемства награмадзілася больш 500 пар абутку, якога нельга здаць гандлюючым арганізацыям толькі таму, што няма адпаведных шнюркоў».**

«Рэйдавая брыгада» зайшла ў «спэцыялізаваны абутковы магазын, які знаходзіцца на Савецкай вуліцы гораду Горадня», куды ў той-жа час зайшлі токар Мікалай Марозаў і ткачыха Ніна Фаміна, каб купіць сабе абутак. **«Не пасьпела Ніна Фаміна прымерыць басаножкі, як у ваднным зь іх абарваўся раменчык, а паўбацінкі Мікалай Марозаў наогул ня змог надзець на нагу, бо ўнутры іх аказаліся незагнутыя цьвякі. Мы пацікавіліся, якія-ж прадпрыемствы выпускаюць такі нізкаякасны абутак. Аказалася, што гэта была прадукцыя Лідзкай і Горадзенскай абутковых хвабрык. Як на жаночых басаножках, так і на мужчынскіх паўбацінках стаяў штамп «1-шы гатунак».**

У сувязі з гэтым брыгада наведала пазьней Лідзкую абутковую хвабрыку і сьцьвердзіла, што працуе яна «стаханаўскімі мэтадамі», бо плян быў значна перавыкананы. Але як? **«Перад раскроем скуртавар не рассартоўваецца па таўшчыні и колеру. Напрыклад, на мужчынскія паўбацінкі верхні скуртавар кроіцца тонкі, а на дзіцячыя — грубы, у той час, як гэта трэба было-б зрабіць наадварот. Храмовыя паўбацінкі Лідзкай абутковай хвабрыкі часта пашыты з тавару рознага колеру».**

Іншая брыгада адведала абутковую хвабрыку Магілёўскай арцелі «1 мая», пры якой адкрыты ларок для прадажы выпусканага тавару. Брыгада піша: **«Мы пабывалі ў ларку. Трэба сказаць, што амаль у кажнай пары абутку ёсьць недаробкі. Абцасы падагнаныя недакладна, падэшва нізкаякасная і не пакрываецца каляровым воскам. Зазоры паміж абцасамі і падэшвай дасягаюць 1—2 міліметраў. Фрэзэроўка кантаў падэшвы зроблена неахайна».** І далей: **«Хвабрыка ня выконвае заданьня па асартымэнту, асабліва тых відаў вырабаў, якія карыстаюцца асаблівым попытам насельніцтва. З заплянаваных 2.500 пар сандалаў за першае паўгодзьдзе выпушчана 70 параў. Вельмі мала выпушчана абутку для школьнікаў. З 20 назваў асартымэнту плян выкананы толькі па 5».**

Прыблізна падобны абраз знайшла рэйдавая брыгада і ў некаторых іншых хвабрыках абутку. Але й прыведзенага ўжо дастаткова, каб пабачыць, якая неахайнасьць, балаган і безгаспадарнасьць пануюць у вабутковай і скураной прамысловасьці Беларусі. І гэта не паасобныя факты, але агульны абраз для ўсяе гэтае прамысловасьці, бо «рэйдавая брыгада», якая адведала мноства абутковых хвабрык, не знайшла аніводнай, якую магла-б пахваліць.

ПАДОБНАЕ ЗЬЯВІШЧА І У САВЕЦКІМ ГАНДЛІ

Гандаль пры савецкай сыстэме мае асабліваe значэньне. Ад таго, як ён пастаўлены, у вельмі вялікай меры залежыць жыцьцёвая ўзроўня падсавецкага насельніцтва. Так як савецкі гандаль знаходзіцца выключна ў руках дзяржавы пры поўнай адсутнасьці гандлю прыватнага, таму спажывец ня мае найменшага ўплыву на дзейнасьць гандлёвага апарату, а мусіць задавольвацца выключна тым, што яму дзяржаўныя й г. зв. «каапэратыўныя» арганізацыі дадуць і як дадуць. Паколькі ў умовах дзяржаўнага гандлю выключаецца ўсякая канкурэнцыя, патолькі савецкія гандлёвыя арганізацыі абсалютна не зацікаўленыя ў спажыўцу й пакупніку.

А што справа й з гандлем стаіць дрэнна, сьветчыць тое, што «Зьвязда» за 26 жніўня сёлета прысьвяціла ёй навет асобную перадавіцу «Работу гандлюючых арганізацыяў — на ўзровень новых заданьняў». Зь яе даведваемся між іншым наступнае: **«На прайшоўшай трэйцяй сэсіі Вярхоўнага Савету БССР работа гандлёвых арганізацыяў рэспублікі, і ў прыватнасьці Міністэрства гандлю БССР, была паддадзеная суровай крытыцы. У мінулым годзе з 32 торгаў 23 ня выканалі пляну тавараабароту на агульную суму 59,7 мільёнаў рублёў».**

Чаму ня выкананы гадавы плян тавараабароту аж на такую высокую суму, дагадацца ня цяжка. У магазынах ня было тавараў або асталіся не распрададзеныя тавары, якія зьяўляюцца нікому не патрэбныя. Бо кажны ведае з собскага дасьветчаньня, што калі ў савецкі магазын часамі прыбывае нейкі патрэбны для насельніцтва тавар, чарга за ім творыцца ўжо вечарам папярэдняга дня.

ПЛАКУЧЫ СТАН ЖЫЛЬЛЁВАГА БУДАЎНІЦТВА

Аднэй з запраўдных бедаў савецкага жыхарства зьяўляецца справа жыльлёвая. Калі яшчэ ў гарадох перад вайной ня рэдка ў ваднэй кватэры жыло сьціснутымі некалькі сем'яў, дык пасьля вайны, калі ўсе беларускія гарады былі зьнішчаныя, гэтая справа прадстаўляецца катастрафальна. Савецкая прапаганда, прэса й радыё крычыць аб вялікіх дасягненьнях жыльлёвага будаўніцтва і добраўпарадкаваньні гарадоў, у запраўднасьці-ж справа выглядае зусім інакш.

Як падае «Зьвязда» за 14 жніўня, адбыўся чарговы пленум Менскага гаркому партыі, які быў прысьвечаны стану жыльлёвага і культурна-бытавога будаўніцтва ў сталіцы. На пленуме сьцьверджана было наступнае: **«Ні адна з асноўных будаўляных арганізацыяў гораду ня выканала заданьня шасьці месяцаў гэтага году па ўводу ў эксплятацыю жылых**

(Заканчэньне на 4-ай балоне)

Р. Склют 4)

Лукаш Калюга й ягоная „Нядоля Заблоцкіх“

(ДА ПЕРАДРУКУ ТВОРУ Ў «БАЦЬКАЎШЧЫНЕ»)

(Працяг)

Кола загалоўных гэрояў «Нядолі Заблоцкіх», у «частцы перадпершай» твору прадстаўленае ўсяго дзьвюхасабовай сям'ёй Юстапа й Прузыны, у першай частцы яго адразу-ж разгортаецца да абсягу цэлае «фаміліі» ды нат «радзімы»-«сваяўства». «Усе яны былі такія самыя, як і гандлёўшчык (мылам — Р. С.), славутыя Заблоцкія», — адразу-ж адзначае аўтар (разьдзел I), пакідаючы аднак само «фамілійнае» прозьвішча Заблоцкіх адно для асноўнае сацыяльнае адменнасьці выводжанага ім «сваяўства» — адменнасьці спрадвечна й навечна сялянскае. Іншыя сацыяльныя адменнасьці выступаюць ужо пад іншымі прозьвішчамі, увахoдзячы аднак у кола таго-ж «сваяўства» калі не Заблоцкіх, дык у кажным разе, «заблоччынцаў», дзяцей тае-ж «заблоччыны». Сюды ўваходзіць найперш селавы баркаўскі настаўнік Зубрыцкі, прозьвішча якога яшчэ й гукава найбліжэй да прозьвішча Заблоцкіх — прадстаўнікі выйшлае з таго-ж сялянства г. зв. «селавое інтэлігенцыі», або, паводля самых Заблоцкіх, нейкага ніжэйшага «панства» (настаўнік, паводля Юстапа Заблоцкага, «пан», але толькі другі зьнізу пасьля першага... пастуха! — гл. разьдз. VII). Ён, як кажа сам аўтар, праходзіць «дыялёгам аж у сам канец» твору з галоўным Заблоччаком — Юстапавым Савостам (гл. той-жа разьдзел). Сюды-ж уваходзіць і Клемка Язучок, хлопец з у маленсьцьве «зашытым розумам», пасьля «пашыты» ўжо ў большыя за настаўніка «паны» — паштовыя чыноўнікі (дзе паводзяцца зусім як Купалаў Мікіта Зносак з «Тутэйшых», аб чым яшчэ далей у сваім месцы»), а яшчэ пасьлей, казаў той, «перашыты» зусім у бальшавіцкія камісары й чэкістыя — прадстаўнік із таго-ж сялянства выйшлае «пароды рэнэгатаў і дэгэнэратаў», Купалавымі словамі кажучы — маскалізаванага чынавенства, спачатку царскага, а тады й бальшавіцкага. Нарэшце, сюды-ж даходзіць і папулярна вялічаны ўжо «панам» Іляры Змышлевіч — рэпрэзэнтант шляхоцкае адменнасьці ўсё таго-ж шырокага «сваяўства» заблоччыны.

Усе гэтыя адменнасьці, як бачым — толькі сацыяльныя адшчэпкі ад аднаго й таго-ж народнага пня; зрэшты, працэс сацыяльнага шчапаньня ўвесь час ідзень і ў самым гэтым пні, у самой «фаміліі» Заблоцкіх, у «пень» гэны найтрывалей і найвячней усаджанай: «Здаўна шчапаліся Заблоцкія на дзьве палавінкі» — абярняся паўтарае аўтар (гл. разьдз. I, III). Гэтак ствараюцца адменнасьці-«палавінкі» ўнутры самое «фаміліі» й нат ейнай найбольш тыповай сям'і Заблоцкіх, пры чым адна з гэтых «палавінак» застаецца пры зямлі ці цяжыць да яе (Юстап, Савоста Юстапчык), тымчасам як другая адскоквае ад яе ў той ці іншы бок, ці то падаючы ніжэй сацыяльна (Юстапаў брат, музыка Вінцэнт), ці то падлазячы вышэй («гандлёўшчык» Пархім Юстапчык). У вапошнім-жа выніку ўсе і ўсялякія адменнасьці і Заблоцкіх і заблоччынцаў застаюцца ў межах аднаго й таго-ж кола й асяродзьдзя заблоччыны.

Разгарнуўшы кола загалоўных гэрояў ушыркі, у гарызантальнай роўніцы, аўтар у першай-жа частцы твору разьвівае яго і ў роўніцы вэртыкальнай, найперш сягаючы (хоць і ня глыбака) ў гэнэалёгію Заблоцкіх, паказваючы крыху й «старасьвецкую», папярэднюю «даўнейшай» адменнасьць Заблоцкіх у васобе іхнага патрыярха Савэрына — зусім ужо першабытнага чалавека зямлі. Паколькі сям'я найбольш поўнага спадкаемца гэнага патрыярха Заблоцкіх — Юстапа ўжо была паказаная ў ейнай першай стадыі ў «частцы перадпершай», у першай частцы твору мы знаходзім яе ўжо на наступным этапе разьвіцьця, пасьля таго, як Юстап крыху зарадзіў ужо свайму «няручэньню», хоць і ня выбіўся зусім зь нядолі — хай сабе цяпер ужо паводля саркастычнага азначэньня аўтара, і «багатырскае», ды ўсё-ж нядолі. Гісторыю гэтага пераражэньня Юстапавае нядолі ў «багатырскую» аўтар дэтальна не асьвятляе.

То-ж бо ўдалося неяк і на нейкі час Юстапу схаваць рэальны ход гэтага ягонага перараджэньня ня толькі ад «благога», але й ад проста цікавага вока суседзяў, так што апошнім не заставалася тут іншага тлумачэньня, як тое, што заўсёды прапанавала ім для ўсялякіх цёмных і незразумелых рэчаў іхнае, усё яшчэ першабытнае мысьленьне — тлумачэньня чартаўнёю, гэтым разам у постаці легендарнага зьмея, што носіць дабро ў гумны тых, каму так ці накш пачынае «ручыць»... Узноў-жа, спаўненьне гэтага «ручэньня» па дасягненьні мізэрнага ўзроўню «багатырскае», нядольнае ўсё яшчэ, долі тлумачылася тут у роўніцы таго-ж першабытнага мысьленьня — як вынік дзеяньня тых-жа «начараў» і «варагоў» тае-ж такі швагеркі Тахвілі.

Адылі, аўтар то там, то сям прадзірае ўсё-ж тую заслону таямнічасьці, што схавала рэальны ход дзеі ад цікавага вока Юстапавых суседзяў. І аказваецца, што да свае «багатырскае» нядольнае долі і Юстап ішоў ды прыйшоў тымі-ж шляхамі, што й іншыя, ня толькі Заблоцкія ці «заблоччынцы», але і ўсе «нашыя людзі» ў вабставінах зачыненасьці для іх «усіх ходаў к зноснаму жыцьцю», шляхамі агледжанымі ўжо намі вышэй.

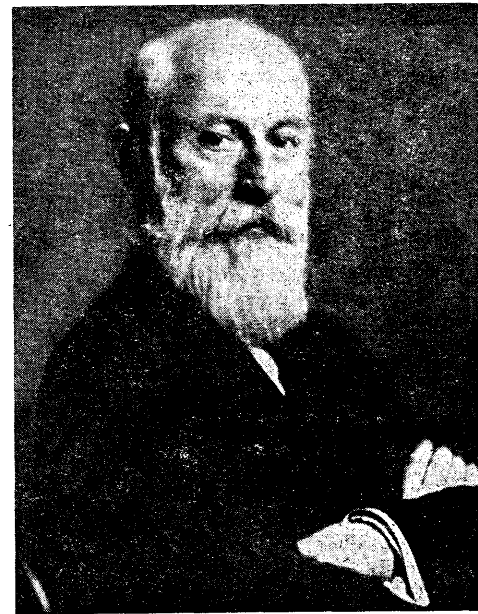
«Усяк Заблоцкія жыць прабавалі», — кажа аўтар яшчэ ў першым разьдзеле першае часткі свайго твору, а далей і паказвае (хоць і не ў вагульным аглядзе, а ў раськіданых па ўсім творы рэмарках, што, як сказана кагадзе, «прадзіраюць» тую заслону таямнічасьці над Юстапам здабытаю «доляю»), як усякія і ўсе, ці блізу ўсе, шляхі зь нядолі да долі праходжваліся ня толькі Юстапам, а і ўсімі Заблоцкімі ды «заблоччынцамі», праўда, да шляхоў скрайных, шляхоў «пралому ў бясьсільлі» ці бясьсільнага-ж заламаньня, шляхоў, што вялі да трагічнага канца, вісельнае пятлі ці падобнага «налажэньня галавою» не ляжала сэрца (і ногі) Заблоцкіх, як і масы наагул, дык аб гэткіх шляхох аўтар і не гаворыць. Затое біты шлях **чаканьня,** спадзяваньня — гэта біты шлях і Заблоцкіх і «заблоччынцаў», як і ўсіх «нашых людзёў» за «даўнейшаю бытнасьцяй». «Так і жылося за даўнейшаю бытнасьцяй — чакалі...» — мімабегам, але абагульняючa кідае аўтар у разьдзеле XI, міжволі і сам упадаючы ў мэлянхалічны тон, нямінуча на-

З цыклю: Нашыя Саюзьнікі

Аўген Гегечкоры

ШЭФ ГРУЗІНСКАГА ЭГЗЫЛЬНАГА УРАДУ І КІРАЎНІК НАЦЫЯНАЛЬНАГА РУХУ

Ведамы й папулярны грузінскі нацыянальны дзеяч Аўген Гегечкоры нарадзіўся 24 красавіка 1882 году ў горадзе Кутаісі ў Грузіі. Пасьля сканчэньня гімназіі ён паступіў у маскоўскі ўнівэрсытэт на юрыдычны факультэт. Яшчэ будучы студэнтам, ён прыймаў актыўны ўдзел у студэнцкім руху 1903—4 гадоў. Пасьля сканчэньня ўнівэрсытэту А. Гегечкоры ў 1907 годзе быў выбраны дэпутатам ад Грузіі ў Дзяржаўную Думу 3-цяга скліканьня. Яму тады было толькі 25 гадоў, але сярод сваіх палітычных аднадумнікаў ён карыстаўся ўжо аўтарытэтам і быў абраны лідэрам сацыял-дэмакратычнай фракцыі Думы. Уладаючы бязумоўным талентам прамоўцы і разважлівасьцю палітычнага дзеяча, Гегечкоры сваімі палкімі палітычнымі прамовамі зарэкамэндаваў сябе, як няпрымірлівы змагар супраць царскага самаўладзьдзя і бескампрамісны змагар супраць рэакцыйнай палітыкі царскага ўраду, якая панавала тады пасьля разгрому рэвалюцыі 1905 году. Дзякуючы сваёй дзейнасьці, як дэпутата Думы, Гегечкоры карыстаўся аўтарытэтам ня толькі сярод сваіх аднадумнікаў, але й сярод лібэральна-прагрэсыўных колаў палітычных дзеячоў таго часу.

Памёрлы 12 студзеня сёлета ў Парыжы Прэзыдэнт Грузінскай Рэспублікі Ной Жорданія.

Ягоны наступнік і Прэм'ер грузінскага эгзыльнага ўраду Аўген Гегечкоры

Пасьля заканчэньня кадэнцыі Дзяржаўнай Думы 3-цяга скліканьня ў 1912 годзе да выбараў у 4-ую думу Гегечкоры ня быў дапушчаны. Царскі ўрад у васобе Гегечкоры бачыў сур'ёзнага праціўніка царскага самаўладзьдзя, таму ўрад гэты «растлумачыў», што Гегечкоры «ня мае адпаведнага маемаснага цэнзусу, які патрэбны для дэпутатаў Думы».

Пасьля Лютаўскай рэвалюцыі Гегечкоры займаўся адвакатураю. Яго спэцыяльнасьцю былі палітычныя працэсы, на якіх ён пасьпяхова выступаў абароньнікам. Пасьля рэвалюцыі ён цалкам аддаўся палітычнай дзейнасьці. Ягоны аўтарытэт выходзіў далёка за межы ня толькі Грузіі, але й цэлага Каўказу. Ён быў выбраны сябрам Усерасейскага Устаноўчага Сходу. З утварэньнем Закаўкаскай Фэдэрацыі ў складзе Грузіі, Армэніі й Азэрбайджану Гегечкоры быў выбраны старшынёю ўраду Фэдэрацыі. Калі-ж Закаўкаская Фэдэрацыя распалася, ён, пачынаючы з 1918 году, аддаў усе свае сілы й дасьветчаньне маладой Грузінскай Рэспублiцы, займаючы становішча міністра замежных справаў у ўрадзе Ноя Жорданія і віцэ-прэм'ера. Пасьля бальшавіцкай акупацыі ў 1921 годзе незалежнай Грузіі грузінскі дэмакратычны ўрад, а зь ім і Гегечкоры выеміграваў у Парыж. Там ён вядзе няўтомнае змаганьне з бальшавізмам, спалучаючы дзейнасьць міністра замежных справаў і заступніка прэзыдэнта грузінскага эгзыльнага ўраду. «Цяпер — сталы ўдзельнік усіх антысавецкіх кампаніяў, вядзе злосную контррэвалюцыйную агітацыю супраць СССР» — гэтак характарызуе яго «Малая Савецкая Энцыкляпэдыя» (том 3, 1935 г.).

Пасьля сьмерці прэзыдэнта Грузіі 12 студзеня сёлета Ноя Жорданія Гегечкоры абняў ягонае становішча, стаўшы на чале грузінскага нацыянальнага руху ў змаганьні за вызваленьне й незалежнасьць сваей бацькаўшчыны. Апрача палітычнай дзейнасьці, Гегечкоры зьяўляецца й ведамым журналістым. Да сусьветнай вайны на працягу шмат гадоў ён быў сталым карэспандэнтам Сындыкату Фінскае Прэсы, які ахопліваў 15 уплывовых газэтаў.

Гегечкоры побач з прэзыдэнтам БНР М. Абрамчыкам належыць выдатная роля ў арганізацыі Парыскага Блеку нацыянальных цэнтраў паняволеных народаў. Пачынаючы ад ведамай канфэрэнцыі ў Карльсруэ цераз Парыж і напасьледак Мюнхэн арганізатары Парыскага Блёку прарабілі вялізарную працу ў кірунку ўсьведамленьня амэрыканскіх колаў аб значэньні й ролі нерасейскіх народаў у змаганьні з бальшавізмам. Гегечкоры разам зь іншымі арганізатарамі прылажыў шмат стараньняў у скансалідаваньні прадстаўніцтваў нерасейскіх народаў у Парыскі Блёк. Як дасьветчаны палітычны дзеяч, із шматгадовым стажам, сваім розумам і тактам ён адыграў важную ролю ў Мюнхэнскай канфэрэнцыі дзеля ўтварэньня ўзапраўднага Міжнацыянальнага Антыбальшавіцкага Каардынацыйнага Цэнтру замест няжыцьцёвага, безаўтарытэтнага КЦАБ-у, які, як гнілы й спарахнелы грыб, разваліўся на сваім собскім корані. На Мюнхэнскай канфэрэнцыі Гегечкоры быў і застаўся старшынёю Камісіі дзеля выпрацаваньня статуту антыбальшавіцкага цэнтру.

Пажадаем сп. Гегечкоры і далейшай плоднай дзейнасьці ў змаганьні за вызваленьне паняволеных народаў.

Грузія й ейная слаўная мінуўшчына

АД РЭДАКЦЫІ: У парадку далейшага азнаямленьня нашых суродзічаў з братным нам, сяньня, як і мы паняволеным, грузінскім народам і ягоным гэраічным змаганьнем за вызваленьне й незалежнасьць, друкуем ніжэйшы артыкул, спэцыяльна для «Бацькаўшчыны» напісаны адным з грузінскіх журналістых.

*

Каўказ — пагранічная акруга Эўропы, ён зьяўляецца прыродным мостам між двума кантынэнтамі — Эўропай і Паўдзённай і Пярэдняй Азіяй. Каўказ служыў, у выніку свайго геаграфічнага палажэньня паміж абодвума марамі, праходным шляхам пры вялікіх, трываўшых стагодзьдзі, рухах народаў, якія ішлі ў вабодвых кірунках — з поўначы на паўдня і з паўдня на поўнач, што мела свой уплыў на расавую шматразрозьненасьць насельніцтва Каўказу.

Праўдападобна ў працэсе гэтых рухаў і перасяленьняў народаў грузінскія плямёны былі адцісьненыя трохі на поўнач на тэрыторыю, абмежаваную з поўначы галоўным каўкаскім хрыбтом, з захаду Чорным морам, з паўдня анатольска-армянскім пласкагор'ем на лініі Таражзунд — даплыву Эўфрата, толькі на ўсходзе няма прыроднай граніцы, і прастор гэты пераходзіць у стэпы ўсходняй палавіны Закаўказьзя. Ліхскі або Сурамскі хрыбет, што адходзіць ад галоўнага Каўкаскага хрыбта на поўдзень, дзеліць Грузію на дзьве палавіны, усходнюю й заходнюю, якія атрымалі ў гісторыі назву Іверын і Калхіды.

Грузія — краіна горная, з многімі горнымі хрыбтамі, між якімі цягнуцца пропасьці й рачныя даліны; з апошніх найбольш значныя даліны рэк Рыона і Куры. Пры спрыяльных кліматычных абставінах глеба плодародная й расьліннасьць буйная: раскошныя сады й абшырныя дубовыя, буковыя, гарэхавыя лясы, ляўровыя дрэвы, рададэндроны й іншыя. Сельская гаспадарка, якая прыносіць плёны ўсіх родаў, ад субальпэйскай да субтрапічнай паласы, размавітая й дае хлеб, кукурузу, фрукты, вінаград, цытрыны, мандарыны, апэльсіны, прадукты спэцыяльных культураў, як гарбата, табак, тытовыя лісты й шмат іншыя. Значная й жывёлагадоўля. Прамысловая гаспадарка мае багатыя жаролы сыр'я й пальнага матарыялу: марганца, вугля, зялеза, медзі, нафты й іншых. Грузія багатая вадзяной сілай (белы вугаль), якая шырака выкарыстоўваецца, існуе некалькі электрастанцыяў, зь якіх найбольш магутныя на рэках Рыоне, Куры й Храме.

Грузія (Іверыя й Калхіда) з найдаўнейшых часоў знаходзілася ў цесных дачыненьнях із сьветам, асабліва з Грэцыяй і Рымскай імпэрыяй, аб чым дзеля беднай гістарычнай дакумэнтацыі старажытнай эпохі сьветчыць ведамая грэцкая легенда аб арганаўтах. У старажытныя часы і ў сярэднявечча да адкрыцьця новых марскіх шляхоў Грузія (Каўказ) іграла выдатную ролю, як найкаротшы транзытны шлях у гандлёвых дачыненьнях між Захадам (Грэцыяй і іншымі заходнімі краінамі) і Ўсходам (Паўдзённай і Ўсходняй Азіяй). Тавары з Грэцыі дастаўляліся цераз калхідзкі порт Фазіс (Поці) і па рачной сыстэме Фазіс (Рыон) — Кірус (Кура) да Касьпійскага мора, адгэтуль ува ўсе азіяцкія краіны. У выніку такіх ажыўленых гандлёвых дачыненьняў у калхідзкіх чорнаморскіх гаванях паўсталі цьвітучыя гандлёвыя цэнтры, як Фазіс (Поці), Дыёскурыяс (Сухум) і іншыя разам з грэцкімі калёніямі й шматлікімі гандлёвымі канторамі Грэкаў. Устаноўленай гэткім шляхам, а таксама пачатай з часоў Пампэя прыязьню з Рымам і потым зь Візанцыяй культурнымі дачыненьнямі з гэтымі дзяржавамі і з усім астальным культурным сьветам, ня перарываліся й пасьля таго, калі гандлёвыя зносіны з Азіяй пайшлі па новым морскім шляху.

Гэтыя культурныя сувязі яшчэ больш умацаваліся прыняцьцем Грузіяй хрысьціянства ў пачатку IV стагодзьдзя, што ўстанавіла рэлігійную супольнасьць з Захадам і лягло з таго часу ў васнову і да гэтага часу традыцыйнай грузінскай палітычнай арыентацыі на Захад. Аб высокай культуры Грузіі паміма таго, што яна ўжо ў III стагодзьдзі да Хрыста мела сваю абэцэду й пісьменства, сьветчаць аснованыя пры манастырох акадэміі, як, прыкладам, ў Гелаці (недалёка ад Кутаісі) і пры манастыры Ібэрон на гары Афон, ды выдатныя памятнікі мастацтва, як захаваныя яшчэ ўзорныя паводля архітэктуры будынкі (у Бана, у Нікор-Тсмінда і інш.), а так-жа створаная пры каралеве Тамары пэрла грузінскай паэзіі, гэніяльная паэма Шота Руставэлі «Віцязь у тыгравай скуры», якую знатакі ставяць нараўні з «Боскай Камэдыяй» Дантэ. Гэтыя вечныя цэннасьці зьяўляюцца праяўленьнем творчага духа і стылю жыцьця грузінскага народу, а разам з гэтым выражэньнем ніколі не аслабліваючага імкненьня яго жыць сваім собскім жыцьцём.

Гісторыя Грузіі — гэта бесьперапыннае змаганьне за сваё існаваньне, за захаваньне сваей дзяржаўнасьці, сваей рэлігіі й культуры, сваей нацыянальнай самабытнасьці. Грузія абараняецца ад агрэсыўных варожых сілаў, абапіраючыся на помач блізкіх культурна саюзных народаў (Рым, Візантыя), пасьля прыняцьця хрысьціянства вядзе яна на перадавым эўрапэйскім становішчы адначасна змаганьне за супольную з Захадам хрысьціянскую рэлігію й культуру. У той час, як Заходняя Грузія, акружаная горнымі хрыбтамі і морам, была бароненая прыродай, Усходняя Грузія, аснаўное ядро краіны — Карталінія (Картлі) адкрытая. Картлі з аснаванай каралём Вахтангам Горгасланам у V стагодзьдзі сталіцай Тбілісі (Тыфліс) прадстаўляе ў гэапалітычным і культурным дачыненьні сэрца Грузіі: у Картлі зыходзяцца ўсе шляхі зносінаў з поўначы на паўдня і з усходу на захад, яго доля вырашае лёс Грузіі і ўсяго Каўказу. Расея заўладала ўсім Каўказам, умацаваўшыся сьпярша ў Тыфлісе і Картлі. І іншыя заваёўнікі да Расеі імкнуліся заўладаць Карталініяй, каб забясьпечыць Каўказ за сабой палітычна й стратэгічна. Дзеля гэтага Карталінія, а так-жа суседняя Кахэція, часта былі апустошваныя, а насельніцтва масава вывожанае, сталіца Тбілісі неаднакратна зьнішчалася агнём.

Грузінскі дудар

У той час, як Грузія да VII стагодзьдзя часта й пасьпяхова супраціўлялася сваім, пранікнутым заваявальніцкімі імкненьнямі, ворагам, галоўным чынам сільнай Пэрсіі, яна пасьля шыбкага пашырэньня навукі Магомэта пападае ў вакружэньне ісламскіх народаў (Арабаў, Пэрсаў, Сэльджукаў), якія доўгі час пустошаць Усходнюю Грузію. Адсутнасьць выдатнай адзінкі пасьля Вахтанга Горгаслана трагічным спосабам адбіваецца на лёсе Грузіі, але раздрабленьне грузінскіх сілаў у канцы канцоў перамагаецца і пачатае ў канцы X стагодзьдзя Давідам Куропалатам адзіночаньне грузінскіх плямёнаў бліскуча завершваецца ў канцы XI стагодзьдзя гэройскім каралём Давідам II Аднавіцелем. Бліскучыя перамогі Давіда над сільнымі магамэтанскімі кааліцыямі забясьпечваюць абдужэлай грузінскай дзяржаве палітычную й ваенную перавагу на Каўказе і таксама на Блізкім Усходзе. Грузія разгромлівае сваіх ворагаў і адпіхае магутныя ісламскія сілы ад фронту крыжовай вайны. Адначасна з палітычным і ваенным узмацненьнем Грузіі ідзе эканамічны й культурны расьцьвет, і магутнасьць Грузіі дасягае свайго апогэю пры каралеве Тамары. Час ад Давіда II Аднавіцеля да каралевы Тамары, ад пачатку XII да канца першай чэцьверці XIII стагодзьдзя, лічыцца залатой эрай у гісторыі Грузіі. Магутнасьць Грузіі ў гэты час расьцягваецца ад Касьпійскага мора да і за межы аснаванай Тамарай Трансзундзкай імпэрыі, гаспадарскае жыцьцё і культура перажываюць свой расьцьвет. Грузія зьбіраецца ўзяць у свае рукі на Блізкім Усходзе палітычную й культурную спадчыну абясьсіленай і асуджанай на пагібель Візантыі. Але стыхійная сіла мангольскіх гордаў, што пранесьліся як віхор, па ўсей Азіі і Эўропе, кладзе раптам канец гэтаму разьвіцьцю. Паўторныя спусташальныя напады Чынгіс Хана і Тымур Ленга сваім вынікам мелі абясьсіленьне і палітычнае раздрабленьне Грузіі. Пазьней, пачынаючы з XVI стагодзьдзя, канкурэнцыяй дзьвюх сільных дзяржаваў, Турэччыны й Пэрсіі, у іх сфэры ўплываў дзеленая й да канца імі прыгнечаная Грузія, пасьля многіх напрасных спробаў знайсьці абарону ў саюзьнікаў у Эўропе, зьвяртаецца да хрысьціянскай Расеі і заключае зь ёй у 1783 годзе ўмову прыязьні й апекі, але Расея нарушае гэтую ўмову й насільна прылучае Грузію (1801 г.) і пазьней заваёўвае Каўказ.

Пасьля 117-годняга расейскага панаваньня Грузія аднаўляе, у выніку перамогі над Расеяй у першай сусьветнай вайне і потым бальшавіцкай рэвалюцыі, сваю дзяржаўную незалежнасьць, прызнаную вялікімі дзяржавамі дэ юрэ 27 студзеня 1921 году й Савецкай Расеяй дэ юрэ ўмовай з 27 травеня 1920 году. Расея ўзноў нарушае ўмову й нападае ў лютым-сакавіку 1921 году буйнымі збройнымі сіламі на мірную маленькую Грузію, якая пасьля харобрага супраціву перамагаецца вераломным ворагам. Грузінскі законны ўрад на чале з прэзыдэнтам Ноям Жорданія і зь міністрам замежных справаў Аўгенам Гегечкоры, атрымаўшы ад Устаноўчага Сабраньня даручэньне весьці заграніцай змаганьне за вызваленьне бацькаўшчыны ад захопнікаў, пакідае тэрыторыю Грузіі. І так Грузія ўзноў паняволеная Расеяй.

вяваны гэтым пэрманэнтным і беспрасьветным чаканьнем. А чакалі, пэўна-ж, тае-ж «перамены», што і ў нейкім 1819 г., у форме нейкага «здарэньня» ці «падзеі», — чакалі, ці «ня здарыцца здарэньня» (разьдзел V). Яшчэ змалку, ці ня з матачным малаком увассаўшы, прасякаецца гэтым «спадзяваньнем на неспадзяванае здарэньне» Юстапаў сынок Савоста, што й стаецца галоўным гэроем твору (разьдзел III). Але тым-жа поўны і ягоны настаўнік, калі не Заблоцкі, дык «заблоччынец» Зубрыцкі, што разам з галоўным гэроем «дыялёгам», як кажа аўтар, праходзіць аж у канец твору — на ягонай тузе па «здарэньні» адмыслова й асабліва зь мяккай і цёплай паэтызацыяй (хоць і не бяз пэўнае дозы заўсёднае гіроніі) спыняецца аўтар (разьдз. VII, асабліва пачатак). Навет прадстаўнік шляхоцкае адменнасьці заблоччынцаў — «пан» Гіляры Змышлевіч і той «моцную надзею меў: некалі нешта павінна быць», хоць ужо «ніякага ўрачыстага здарэньня, апрача сьмерці» і ня мог, нат дзеля веку свайго, спадзявацца (разьдз. XI).

Гэтак — чаканьне ад калыскі і да магілы, чаканьне, што неад'ёмнай пасыўнасьцяй сваёю набывае тую-ж форму **сну**, аб якой у сваім месцы казалася. «Падкі да сну» і «праз гэта без здарэньняў» пражывае жыцьцё ня толькі сам Юстап Заблоцкі (разьдз. III), але і ўся гэтая «фамілія» ды «сваяўство» й суседзтва — усе «баркаўчане»: «Шчасьце й доля іх — усё ў сьне затанула» (разьдз. IX). Пры гэтым неадступная гіронія аўтарава мае асабліва ўдзячную нагоду для супаставы «праклятага даўнейшага» із «шчасьлівым сучасным», з гледзішча якога і выходзіць, што тыя «даўнейшыя» ці не набіраліся таго сну «ў запас», як-бы «прызапашвалі» сну тым сваім нашчадкам, якім гэтая «шчасьлівая сучаснасьць» і нат і сну ўдосыць не дае сваім «шчасьцем» (той-жа разьдзел)...

Калі старэйшыя заблоччынцы гэтак патанаюць у стыхіі чаканьня-сну, дык малодшыя, адпаведна да свайго веку, больш аддаюцца гэнаму «daydream»-у — дзяньсонству, **лятуценьням** і выплываючай зь іх паэзіі — тым, блізкім да самога «сну» формам чаканьня, што мы адзначылі ў сваім месцы. Змалку ў гэтым Савоста Заблоччык (разьдз. VI, IX), тут-жа і партнэр ягонага «дыялёгу» Зубрыцкі: розьніца між імі адно ў тым, што калі Зубрыцкі знаходзіць натхненьне для сваіх лятуценьняў у кніжнай літаратуры — у тэй «Ниве» з дадаткамі, дык Савоста падсычае народнае творства, фальклёр, песьні народныя зь іхнай «летняй ночкай» ды «вясной-красной» (гл. асабліва разьдз. IX) — розьніца, пэўна-ж, абумоўленая рознасьцяй сацыяльных адменнасьцяў заблоччыны, прадстаўленых гэтымі гэроямі.

Адылі, галоўная сваеасаблівасьць заблоччынцаў палягае якраз на тым, што яны гэта й ня могуць здаволіцца цалком пасыўнымі шляхамі чаканьня, сну, лятуценьняў, а нясуць у сабе вялікую тугу па акцыі, дзейнасьці, што змушае іх увесь час шукаць ці іншых спосабаў гэтае акцыі. Гэты гон да актыўнасьці зьмяняе свае формы зь цягам пакаленьняў Заблоцкіх: калі «старасьвецкія Заблоцкія» яшчэ цалком здавольваюцца распружаньнем яго ў звычайнай сваей працы на зямлі і актыўнасьць «прыгодаў» разглядаюць як звычайнае «гультайства» (разьдз. II), дык іхныя спадкаемцы — «даўнейшыя» і асабліва малодшыя заблоччынцы — зусім ужо іначай глядзяць на гэтыя рэчы. Як усё жывое, яны мусяць расьці й разростацца, а значыцца і захапляць большы абсяг за той, што зусім добра здавольваў патэнцыі іхных «старасьвецкіх» патрыярхаў. Але-ж гэтаму разростаньню якраз «усе ходы зачынены», і таму «няма росту на Заблоцкіх», як кажа аўтар, але таму «яшчэ больш дужэе» самы гон да росту, гэтая «цяга ўгару», ставячы сабе ўжо і аж гэткія заданьні **рабіць гісторыю**, а ня толькі «пастарасьвецку» рабіць на зямлі. Апошняе вельмі добра разумее найбольш з усіх «заблоччынцаў» кранутая інтэлігенцыяй сьведамасьць Зубрыцкага, для якога нат самыя тыя аб'екты чаканьня — «здарэньні» маюць ужо выразны сэнс «падзеяў, вартых таго, каб зьдзівіць сьвет» (разьдз. VII) — г. зн. гістарычных падзеяў. Ды мала таго. Гон да росту ўзмацняе й веру у, сказаць-бы, выраст, як у тое, што «не здараецца, а павінна быць» — і то ня толькі ў малога Савосты (разьдз. III), але і ў старога Змышлевіча (разьдз. XI), ды той-жа гон не дае й спакойна чакаць простага само сабой прыходу гэнага «павіннага», а таму й паражае ўрэшце рэштаў той гон да актыўнасьці, сьціраванай на прысьпешаньне, ато й зусім стварэньне гэтага прыходу — гон да росту абарачаецца гонам да актыўнасьці.

Але, ізноў-жа, як рэалізаваць гэты гон пры тэй «зачыненасьці ўсіх ходаў»? І тут нямінуча выбіваецца тое «крутам-мутам» на першае месца ў гэным «усяк» шуканьня й перапрабоўваньня шляхоў да долі Заблоцкімі: «Крутам-мутам, усяк Заблоцкія жыць прабавалі» — гэтак поўнасьцяй і гучыць пададзенае намі раней укарочаным аўтарава абагульненьне. «Зачыненасьць ходаў» пры гоне актыўнасьці прыводзіць да манэўру «калі ня ў лоб», дык «у вабход». І ўжо такі, яшчэ «даўнейшы», Заблоцкі, як Юстап, і выбіваецца да свае «багатырскае» долі найперш і найбольш якраз гэтым шляхам, гэта й ёсьць ягоны рэальны «зьмест», ня ўхоплены цікавым вокам суседзкім у сваім гэткім рэальным выглядзе й таму трансфармаваны ў фантастычна-легендарны вобраз уняцьцем іхнага першабытнага мысьленьня. То-ж бо Юстапава «багатырства» і пачынаецца ад тых дат, калі ўдалося яму «падглядзіць»-падкупіць каго трэба пры падзеле спадчыны і гэтак самому «ўзьбіцца на грошы», зыпхнуўшы роднага брата Вінцэнта да тае «прапашчасьці», на адным із шляхоў да якое ўжо пахаджалі былі самыя Юстап із Прузынаю яшчэ ў «частцы перадпершай» (гл. разьдз. II часткі I).

Пэўна-ж, шлях «крутам-мутам», хоць і стаецца галоўным шляхом заблоччыны, аніяк не становіць ейнага прыроднага шляху. Якраз у прыродзе Заблоцкіх непрыязьнь і нат нянавісьць да ўсякага роду «кружных», абходных шляхоў — імкненьне да прасталінейнасьці якраз адзін із мамэнтаў іхнае «цераз лад упартае» вудалі (разьдз. VI). І «крутам-мутам» — толькі выхад, вымушаны гонам актыўнасьці пры «зачыненасьці ходаў»; нат самая існасьць «круту-муту» наўдачу ці ўсьведамляецца тут. Узятае «з народных казалаў» мотто да першае часткі твору і кажа аб тым, што не заўсёды дзейнасьць, «рабленьне» суправаджаецца ўсьведамленьнем сэнсу гэтага «рабленьня» — у праціўным выпадку такое ўсьведамленьне магло-б спыніць усё гэтае «рабленьне». І Заблоцкія, каб яны «ведалі, што яны робяць» каб усьведамлялі сабе, што робяць «крутам-мутам», ня толькі «мо-б не рабілі», а напэўна не рабілі-б. Адылі, мы таму й кажам тут пра **гон**, каб падчыркнуць усемагутнасьць гэтага мамэнту, што дзеіць вымушаючы, «гоніць аж да падсьведамасьці». А таму й даганяе да трагікамэдыі, да «камэдыі, як хто ня ведае»...

(Далей будзе)

Зь дзейнасьці БАКА „Рунь"

Канец ліпеня й першая палавіна жніvеня сёлета былі — можна сказаць — гістарычнымі ў жыцьці маладога Беларускага Акадэміцкага Каталіцкага Аб'еднаньня «Рунь».

Тут падамо да агульнага ведама толькі больш важныя здарэньні ў жыцьці гэтае арганізацыі.

I. ТЫДЗЕНЬ СТУДЫЯЎ БАКА «РУНЬ»

У часе ад 26 ліпеня да 2 жніvеня 1953 году адбыўся ў Лёндане трэйці з чаргі Тыдзень Студыяў БАКА «Рунь». Два папярэднія Тыдні былі арганізаваныя ў Шэвэтонь (Бэльгія, 1951 г.) і ў Лёндане (1952 г.).

Агульнай тэмай сёлетняга Тыдня Студыяў было: «Хрысьціянскі элемэнт у беларускай культуры». Паколькі гэтае пытаньне зьяўляецца арыгінальным і цікавым, пастолькі мала яшчэ дасьледжаным, а таму й цяжкім. Былі прачытаныя й прадыскутаваныя наступныя рэфэраты:

1. «Значэньне рэлігіі ў разьвіцьці культуры» — а. др. Ч. Сіповіч;
2. «Асновы беларускай культуры» — а. Леў Гарошка;
3. «Беларускае рэлігійнае мастацтва» — сп. М. Наўмовіч;
4. «Хрысьціянскі элемэнт у беларускіх звычаёвых і пісаных законах» — сп Я. Сурвіла;
5. «Беларуская міталёгія» — а. Л. Гарошка;
6. «Аб хрысьціянскай адбудове сужыцьця народаў Эўропы» — сп. Вітаўт Зьніч;
7. «Да пытаньня пра рыма-каталікоў у нашым нацыянальным руху» — сп. Антон Адамовіч;
8. «Айцы Марыяне Беларусы ў Друі» — а. др. Ч. Сіповіч.

Апрача гэтых дакладаў, якія чыталіся самымі аўтарамі за выключэньнем дакладу сп. А. Адамовіча, больш чымся на працягу аднаго дня Я. Э. Біскуп Б. Слосканс расказваў аб сваей дзейнасьці на Беларусі і аб сваім прабываньні ў савецкіх турмах і на Салоўках.

Ужо самыя тэмы дакладаў паказваюць, што выхадным пунктам было пытаньне: што мы разумеем пад словам культура, цывілізацыя; далей — якую ролю адыгрывае ў разьвіцьці культуры рэлігія; як праявілася беларуская культура ў нашай міталёгіі, мастацтве, у нашым праве, у дзейнасьці каталікоў асабліва ў час беларускага адраджэньня, кім былі і што далі беларускаму народу Айцы Марыяне ў Друі. Адзін з прэлегэнтаў парушыў пытаньне адбудовы сужыцьця народаў Эўропы. Крануў гэтае пытаньне глыбока і імкнуўся яго вырашыць як сьведамы Беларус згодна з хрысьціянскімі прынцыпамі і зь беларускімі дзяржаўнымі інтарэсамі.

Тыдзень Студыяў — гэта адначасна тыдзень малітваў. Гэтым разам быў ён прысьвечаны малітвам за Беларусь. На працягу аднаго дня мы мелі рэкалекцыі, якімі кіраваў Я. Э. Біскуп Слосканс.

II. IV-Ы АГУЛЬНЫ ЗЬЕЗД БАКА «РУНЬ»

30 ліпеня сёлета ў часе Тыдня Студыяў адбыўся IV-ы Агульны Зьезд сяброў БАКА «Рунь». На старшыню Зьезду быў выбраны аднагалосна а. Леў Гарошка, а на сакратара сп. Я. Сурвіла.

Пасьля справаздачаў зь дзейнасьці ўступаючай управы, Аддзелаў і Царкоўнага Асыстэнта, была выбраная новая Галоўная Ўправа ў наступным складзе: Др. В. Рамук — старшыня, сп. А. Надсон — заступнік старшыні, сп. Д. Анісько — сакратар і сп. Ф. Вартуль — скарбнік. На Зьезьдзе былі прысутныя сябры з Бэльгіі (Лювэн), зь Нямеччыны, Гішпаніі, Францыі й Вялікабрытаніі. Усіх разам 25 чалавек.

З нагоды Тыдня Студыяў і Агульнага Зьезду БАКА «Рунь» былі высланыя прывітальныя тэлеграмы: Сьв. Айцу Піусю XII, Яго Эмінэнцыі Кардыналу Э. Тыссэрану і Яго Эксцэленцыі Арцыбіскупу Вільгэльму Годфрэй, Апостальскаму Дэлегату ў Вялікабрытаніі. На ўсе тэлеграмы была атрыманая падзяка і прысланае для сяброў «Руні» і ўсіх удзельнікаў Тыдня Студыяў Апостальскае багаславенства.

III. ВЫСЬВЯЧЭНЬНЕ АБРАЗА СЬВЯТЫХ ЗАСТУПНІКАЎ БЕЛАРУСКАГА НАРОДУ

Кульмінацыйным пунктам Тыдня Студыяў БАКА «Рунь» і ўкаранаваньнем усіх яго працаў была ўрачыстасьць высьвячэньня Абраза Сьвятых Заступнікаў Беларускага Народу.

Сталася яно гэтак. У мінулым годзе адведаў Беларускую Каталіцкую Місію ў Вялікабрытаніі і яе капліцу сп. маёр Андрэй Багамолец. Як выявілася з гутаркі і з дакумэнтаў, якія сп. Багамолец быў ласкаў ахвяраваць для ўспомненай Місіі, сам ён зьяўляецца нашчадкам князёў Рурыкавічаў, пайменна той іх лініі, якая праз доўгія гады валадарыла Менскім Княствам. Пра-пра . . .-дзед Андрэя Багамольца, князь Усевалод Яраславіч, аб якім успамінае дакумант з 1393 году, адбыў пілігрымку-багамольле ў Ерузаліму. Стуль, здаецца, і пазьнейшая мянушка ягоных патомкаў — «Багамолец».

Вось-жа маёр Андрэй Багамолец згодна з традыцыямі сваіх продкаў, хоць сам даўным-даўно адбіўся ад Беларусі і яе сучаснага жыцьця, адчуваючы аднак стыхійна сувязь зь Беларусяй, падарыў для Беларускай Каталіцкай Місіі ў Вялікабрытаніі значную суму грошаў з тэй мэтай, каб быў за іх зроблены абраз і каб гэты сьвяты абраз быў перавезены ў вольную Беларусь, калі надыйдзе той час. Згодна з воляй ахвярадальніка быў намаляваны спадарыняй Коростовец, ведамай украінскай іконаграфкай, абраз Сьвятых Заступнікаў Беларускага Народу.

Абраз Сьвятых Заступнікаў Беларусі

Абраз ёсьць разьмерам 61×71 цм. у раме, бяз рамы — 31×41 цм. На залатым полі мы бачым у верхнім радзе г. зв. Дэізіс: Ісуса Хрыста — Пантократара, праваруч яго Багародзіцу, а зь левава боку сьв. Яна Хрысьціцеля. У ніжнім радзе мы маем пяць сьвятых, якіх беларускі народ здаўна ўважае за сваіх нябесных заступнікаў: сьв. Ёзафата Кунцэвіча, Біскупа Полацкага й Віцебскага, сьв. Казімера Каралевіча, сьв. Эўфрасіньню, Княгіню Полацкую, сьв. Аўраама Смаленскага і сьв. Кірылу Тураўскага.

2 жніvеня сёлета ў «Марыян Гаўз» ужо ад самага раньня адчуваўся сьвяточны настрой. Нашыя жанчыны даканчвалі вянок з прыгожых чырвоных красак і прышпільвалі пышную бел-чырвона-белую стужку, усё гэта каб прыгажэй выглядаў абраз. Ад фронту «Марыян Гаўз» між зелені дрэваў лунalі сьцягі: пасярэдзіне — золата-белы, папскі, праваруч вялікабрытанскі, а зьлева — наш, беларускі.

А гадз. 10,30 Багаслужба, якую адправіў а. Леў Гарошка, Рэктар Беларускай Каталіцкай Місіі ў Францыі. Бадзёра сьпяваў хор. Поўная капліца людзей, а так-жа Я. Э. Балеслаў Слосканс, Апостальскі Адміністратар Менскі й Магілёўскі, былы салавецкі вязень, разам з намі. Пасьля сьв. Эванэліі а. Леў сказаў казаньне на тэму «Сьвятыя Заступнікі Беларускага Народу».

Багаслужба, казаньне — гэта ўсё яшчэ толькі ўступ і прыгатаваньне да галоўнай урачыстасьці.

Каля 5-ай гадзіны з паўдня пачынаюць зьяжджацца й зыходзіцца ў «Марыян Гаўз» госьці. Беларусы з Кавэнтры, з Нотынгам, Бірмінгам, Кэмбрыдж і зь Лёндану — першыя. Гэтым разам ніхто не спазьніўся. Надыходзяць госьці іншых нацыянальнасьцяў. Вітаем сп-а Лісевічаў, старшыню Згуртаваньня Украінцаў у Вялікабрытаніі з жонкай, сп. Гальку-Ледухоўскага, др-а Прыдавока, ведамага славацкага дзеяча, маёра Мэрыка — Індыйца, маёра Кірка — Новазэляндца, цэлую групу гасьцей Аўстралійцаў і Французаў, шматлікіх Ангельцаў. Маем таксама гонар спаткаць пралата С. Станішэўскага, Генэральнага Вікарага для Палякаў у Вялікабрытаніі, а. др-а К. Матуляйціса, Рэктара летувіскага касьцёла ў Лёндане, каноніка Парсонс, дырэктара каталіцкай школы ў Фінчлей, індыйскага сьвятара абраду малянкарэйскага, прадстаўнікоў прэсы.

Пунктуальна а гадз. 5-ай прыяжджае Я. Э. Арцыбіскуп Вільгэльм Годфрэй, Апостальскі Дэлегат у Вялікабрытаніі ў васысьце свайго сакратара пралата Д. Кэшмэна. Я. Э. Слосканс, Сіповіч, Чарняўскі, Гарошка і Маскалік спатыкаюць яго ў браме «Марыян Гаўз» з традыцыйным хлебам і сольлю. Пасьля кароткага прывітаньня ўсе йдуць у капліцу, дзе пасярэдзіне прыгожа прыбраны з навакол пазапальванымі сьвечкамі красуецца наш абраз «Сьвятых Заступнікаў Беларускага Народу». Перад самым пасьвячэньнем яго Апостальскі Дэлегат у пантыфікальным урачыстым уборы дае для ўсіх удзельнікаў Тыдня Студыяў БАКА «Рунь» і для ўсіх яе сяброў Апостальскае багаславенства. Пасьля акт пасьвячэньня абраза ў вабрадзе лацінскім, прынагоднае казаньне Апостальскага Дэлегата і малітвы-сьпевы перад выстаўленым у манстранцыі Ісусам у Эўхарыстыі.

Адчувалася нешта надзвычайнае, калі перад сьвятым абразом, перад Госпадам у Сьвятых Дарох зь дзесяткаў грудзей несьліся перад пасад Найвышэйшага гукі нашай адвечнай малітвы: «Сьвяты Божа, сьвяты моцны, сьвяты несьмяротны, зжалься над намі . . .» Пасьля «Тантум эрго», багаславенства Хрыстом эўхарыстычным узноў нашая песьня: «Мы хочам Бога . . .» і «Магутны Божа». У капліцы, якая можа зьмясьціць каля сотні людзей, гэтым разам ня было для шмат каго месца. Людзі стаялі на калідоры і ў суседняй залі.

Наступным актам было прыняцьце Апостальскім Дэлегатам усіх прысутных на ўрачыстасьці. Прымаў ён усіх ласкава, некаторых з моладзі пытаў, скуль паходзіць, што студыюе. Кажнага багаславіў.

Пасьля ўсе сабраліся ў садзе Айцоў марыянаў. Пачастунак гарбатай на сьвежым паветры. Усе нашыя студэнты занятыя гасьцямі, карэспандэнтамі. Жанчыны з прыветлівай усьмешкай разносяць закускі й гарбату. Там і сям чуваць пытаньні: Беларусь? Беларусы? А колькі мільёнаў? А што там цяпер?

Пасьля перапынку а. Ч. Сіповіч просіць усіх сабрацца бліжэй асобы Апостальскага Дэлегата і тады ад імя свайго, ад імя Беларускай Каталіцкай Місіі, ад імя БАКА «Рунь» дзякуе Апостальскаму Дэлегату за ягоную апеку над Беларусамі і ў васаблівасьці за акт пасьвячэньня абраза. Другім прамаўляў др. Вітаўт Рамук, старшыня БАКА «Рунь», які ў прыгожай францускай мове таксама падзякаваў усім тым, што спрычыніліся да сяньняшняй урачыстасьці, а ў першую чаргу Арцыбіскупу Годфрэй і Біскапу Слоскансу, Апостальскаму Візытатару Беларусаў на чужыне. Ён зазначыў, што прысутнасьць Апостальскага Візытатара сярод Беларусаў успрыймаюцца ня толькі як акты ветлівасьці й зычлівасьці да нас Апостальскага Пасаду, але як падтрыманьне нас на духу ў змаганьні за нашыя сьвятыя ідэі.

На ўсё гэта адказаў Апостальскі Дэлегат у словах запраўды бацькаўскіх. Ён пахваліў беларускую рэлігійную песьню, якую ён чуў у капліцы, ён заахвочваў нас да ператрываньня злыбедаў, якія зваліліся сяньня на нас Беларусаў і наш край. Ён усіх прысутных багаславіў яшчэ раз. Напасьледак на ягонае жаданьне былі адсьпяваныя дзьве песьні. «Люблю наш край» і «Пагоня». Гучным «Жыве Апостальскі Дэлегат!» мы разьвіталіся з пачэсным гасьцём.

Вячэрнія малітвы мы ў гэтым дні мелі перад толькі што высьвячаным абразом Заступнікаў Беларускага Народу. Да глыбіні сэрца ўсхвалёўваючым быў апошні акт, калі Я. Э. Біскуп Слосканс падыйшоў да абраза і сказаў: «А цяпер пабагаславім абразом усю Беларусь: тут прысутную і тую, што церпіць у вязьніцах і катаргах . . .»

Ён багаславіў, а мы плакалі. Усе пасьля багаславенства падыходзілі й цалавалі абраз з малітвай, што бяз сумліву йшла з глыбіні сэрца: «Божа, праз Тваіх Сьвятых Заступнікаў вярні нам нашыя сьвятыні, вярні нам вольную хрысьціянскую Беларусь!»

а. Ч. Сіповіч

Пашпарты для уцекачоў у Нямеччыне

У канцы жніvеня адбылося ў залі паседжаньняў баварскага міністэрства гаспадаркі ў Мюнхэне паседжаньне чужынецкага Дарадчага Камітэту пры баварскім міністэрстве нутраных справаў.

Галоўнай тэмай паседжаньня было распараджэньне міністра нутраных справаў нямецкай саюзнай рэспублікі з 27 сакавіка 1953 году ў справе дырэктываў, каму прызнаецца права «гаиматлёзэ аусьлендэр» (чужаземец бяз бацькаўшчыны), як для іх будуць выдавацца дазволы на права побыту ў Нямеччыне, а таксама, што ўсе «гаиматлёзэ аўслендэры» маюць права атрымаць «Райзэаўсвайс» (пагадненьне з 15 кастрычніка 1946 году), за выдаваньне якіх якраз нядаўна былі паднесеныя аплаты ўдвая.

Дзеля гэтага было канечным выясьненьне апініі, што:

1. Усе чужаземцы, якія маюць «Фрэмдэнпасы», атрымаюць «Раизэпасы» бясплатна згодна з прапанowай Высокага Камісара Задзіночаных Нацыяў для справаў уцекачоў;

2. усе хворыя, што ляжаць у бальніцах і атрымліваюць толькі г. зв. «ташэнгэльд», будуць атрымліваць «Райзэаўсвайсы» бясплатна;

3. усе, што атрымліваюць запамогі з «Вольфартсамт» або «Фірзоргэамт», будуць поўнасьцю зволненыя ад аплаты за «Раизэаусвайс».

Паседжаньне адкрыў вышэйшы дараднік Нэнтвіг, вітаючы прысутных дырэктара др-а Канэйен і вышэйшага дарадніка зь міністэрства нутраных справаў др-а Тэобальда, судовага дарадніка Шэпэ, кіраўніка эміграцыйнага лягеру Гартмана, праўнага дарадніка Высокага Камісара Задзіночаных Нацыяў і іншых, пасьля чаго ўспомніў, што да гэтага часу былі выдаваныя для ўцекачоў таксама й «Фрэмдэнпасы», што, згодна з распараджэньнем з 27. 3. 53, будзе ўстрымана. Ад гэтага часу асобам, вызнаным за «гайматлёзэ аўслендэр», будуць выдавацца толькі «Райзэпасы». Сп. Нэнтвіг выказаў задаваленьне, што прысутнасьць вышэйшых урадаўцаў міністэрства нутраных справаў дасьць магчымасьць атрымаць патрэбныя выясьненьні ў справе спосабу палагоджваньня гэтых справаў паасобнымі «Пасамтамі» ў Баварыі. Аднак др. Тэобальд асьветчыў, што ня можа даць ніякіх інфармацыяў ані вяжучых абяцаньняў, бо адпаведны рэфэрэнт ня мог прыбыць на паседжаньне, а ён сам, заступаючы гэтага рэфэрэнта, ня мог перад гэтым пазнаёміцца з адпаведнымі распараджэньнямі. Таму была прынятая прапазыцыя, што міністэрства нутраных справаў дасьць адказ на гэтае пытаньне на наступным паседжаньні Дарадчага Камітэту.

Ад імя Міжнароднага Камітэту Чужаземцаў у Баварыі выступіў сп. Грамніцкі, які падчыркнуў зьмены ў новым распараджэньні на некарысьць «гайматлёзэ аўслендэр», што між іншым відаць у іншым зьмесьце зацемкі ў «Райзэаўсвайсах». Перад гэтым у ей гаварылася, што «гайматлёзэ аўслендэр» ня мае абавязку старацца дазволу на побыт, а цяпер мае права побыту ў Заходняй Нямеччыне, але прызнаньня гэтага права трэба старацца шляхам зЛажэньня заявы і эвэнтуальных залучнікаў, а такжа ўнесьці адпаведную аплату. Апрача гэтага ён зацеміў, што ўстанаўленьне іншага тэрміну для важнасьці асабовага дакумэнту ад тэрміну павароту на тэрыторыю Заходняй Нямеччыны наражае на клопаты заўсёднага пільнаваньня розных тэрмінаў, што пярэчыць закону, які гарантуе ўцекачом права павароту ў Заходнюю Нямеччыну на працягу двух год ад тэрміну выезду зь Нямеччыны.

Пасьля шырокай дыскусіі забраў голас праўны дараднік Высокага Камісара Задзіночаных Нацыяў для ўцекачоў. Ён выясьніў, што ўсе тыя, якія маглі быць пад апекай IPO, а якія цяпер знаходзяцца пад апекай Высокага Камісара ЗН, павінны быць вызнаваныя за «гайматлёзэ аўслендэр». Ён таксама асьветчыў, што 1. «гайматлёзэ аўслендэр» маюць права павароту ў Нямеччыну, у выпадку часовага выезду ў іншую краіну, на працягу двух год і 2. што ўсе, якія атрымліваюць дапамогі з самаўрадавых і дзяржаўных установаў, павінны быць звальняныя ад аплатаў за «Райзэаўсвайсы».

Так як удзельнікі паседжаньня высоўвалі што раз новыя адхіленьні нямецкіх «Пасамтаў» ад існуючага правіла выдаваньня «Райзэаўсвайсаў», было пастаноўлена ў тыднёвым пэрыядзе сьпісаць усе гэтыя закіды і прадставіць міністэрству нутраных справаў для выясьненьня і ўрэгуляваньня на будучыню.

Вынікі прыгоньніцкай працы

(Заканчэньне з 2-ой балоны)

дамоў. За гэты час трэба было закончыць будаўніцтва 45 дамоў, а здана ў эксплятацыю толькі 26». Далей даведваемся, што згодна пляну ў бягучым годзе трэба здаць у эксплятацыю 14 памешканьняў для дзіцячых садоў і ясьляў, а за пайгода здана толькі два.

Гэтак сама прадстаўляецца справа й з рамонтам жылых дамоў і памешканьняў, якой спэцыяльна прысьвечаны перадавы артыкул «Зьвязды» за 27 жніvеня 1953 г. Зь яе перш за ўсё даведваемся, што **«ў многіх будаўнікоў укаранілася нягодная практыка здаваць у эксплятацыю новыя дамы з мноствам недаробак, нядбайна выкананых работ, якія абясцэньваюць якасьць жыльля . . .»**

Але гэта яшчэ поўбяды ў параўнаньні з выкананьнем рамонтных плянаў. Аб гэтым чытаем: **«Пры выкананьні поўгадовага пляну па рэспубліцы ў радзе мясцовасьцяў рамонтныя работы вядуцца вельмі дрэнна. Хіба дапушчальна, калі ў Віцебску з асыгнаваных сяродкаў на капітальны рамонт жылых дамоў за 6 месяцаў гэтага году выкарыстана толькі 24 працэнты? Тут да зімы намечана адрамантаваць 53 дамы горкамунгасу, а адрамантавана ўсяго чатыры».**

І далей: **«Не спраўляюцца з выкананьнем пляну будаўляных і рамонтных работ у Магілёве. Сёлета тут трэба здаць у эксплятацыю 17 тысяч квадратных мэтраў новага жыльля, а ў першым паўгодзьдзі ня здана ніводнага мэтра . . . Слаба вядзецца рамонт жылых дамоў у Бабруйску, Пінску і іншых гарадох».**

Гэтак выглядаюць у запраўднасьці ўдарныя тэмпы савецкага будаўніцтва на Беларусі.

*

З прыведзеных у гэтым і папярэднім нумары «Бацькаўшчыны» матарыялаў, узятых ізь «Зьвязды», аб працы савецкага промыслу, селскае гаспадаркі, гандлю й жыльлёвага будаўніцтва і наагул аб павышэньні жыцьцёвага стандарту насельніцтва можна зрабіць цікавыя й незапярэчныя вывады. Ува ўсіх гэтых галінах народнае гаспадаркі пануе катастрафальны стан, а разам з гэтым жыцьцёвая ўзроўня насельніцтва стаіць ніжэй усякай найніжэйшай за ўсе краіны капіталістычнага Захаду, узятыя разам і паасобку.

Жыцьцёвы стандарт савецкага насельніцтва непараўнальна нізкі сам па сабе ўжо ў сувязі з тым, што савецкая эканоміка ўвесь час зьяўляецца настаўленай не на заспакаеньне элемэнтарных патрэба насельніцтва, але на ваенную індустрыю й дывэрсійную работу ува ўсіх краінах сьвету.

Але існуе й другая прычына галіты савецкага насельніцтва. Кажны калгасьнік і работнік ведае, што ён працуе не для сябе, але для дзяржавы, якая ягоны крывавы пот выкарыстоўвае на мэты, для яго чужыя й варожыя. Таму савецкія людзі незацікаўленыя зусім і ў сваей працы і ў ейных выніках. А калі яшчэ да ўсяго гэтага дадаць агульны савецкі балаган, арганізацыйны хаос ды вялікі недахоп кваліфікаваных сілаў, дык станецца ясным, чаму ўсе галіны народнае гаспадаркі, а ў першую чаргу тыя галіны, што павінны служыць забясьпечаньню насельніцтва, зьяўляюцца ў такім катастрафальным стане, што навет савецкая прэса, якая заўсёды хавае праўду перад насельніцтвам ды крычыць аб што раз новых досягненьнях, часамі змушаная сказаць і аб недасягненьнях. Але гэтыя недасягненьні на столькі вялізарныя і на столькі агульныя, што даюць магчымасьць уявіць сабе поўны й жахлівы абраз жыцьця насельніцтва акупаванай Беларусі.

Ст. Крушыніч

Нашыя Прадстаўніцтвы

Ангельшчына:
Mr. Aleksander Lašuk, 97 Moore Park Road, London S. W. 6.

Бэльгія:
Mr. Borysevič, 19, Place Hoover, Louvain.

Данія:
J. Lobejko c/o H. C. Jensen, Leifsgade 6 III tv. Kobenhavn S.

Францыя:
a) **Zygfryd Puzowski**, 158, rue Jules Guesde Levaillois-Perret (Seine).
b) **Bonifacy Prytycki**, 17, rue Roger Salengro Lys les Lannoy (Nord).

Швэцыя:
Basil Lukaszyk c/o Hammer Ringvagen N. 123/III, Stockholm.

Аргентына:
Asociacion Bielorusa en la Argentina. Calle Coronel Sayos 2981, 4 de Junio, Prov. Buenos Aires.

Аўстралія:
Mr. Donat Jackievič, 60 Fisher St., East Brisbane, Q-ld.
b) **Mr. L. Pašynkouski**, 60 Stawell St. Burnley, Melbourne, Vic., Australia.
c) John Čarnecki, 306, Sandgate Rd., Shortland, N.S.W.

Бразылія:
Carlos Cimafejčyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba - Parana.

Канада:
Mr. W. Nowicki, 142 Gladstone Ave, Toronto, Ont.
b) **Mr. Franz Hankievich**, 3701 St. Dominique St., Montreal, Q.

ЗША:
a) **Mr. B. Danilovich**, 222 Suydam St., New Brunswick, N. J.
b) **Mr. M. Serdeczenko**, 7851 Sherwood Ave, Detroit 11, Mich.
c) **Mr. V. Duniec**, 2502 W. 7. St., Cleveland, Ohio.
d) **Mr. E. Budzka**, 2042 W. St. Paul Ave Chicago 47, Illinois

Новая Зэляндыя:
Mr. Marian Karanieuski, 88, Hercules Drayve, Roxburg-Hydro.

З гэтых Прадстаўніцтваў просім у паасобных краінах выпісваць «Бацькаўшчыну» й на іх адрас перасылаць за яе належнасьць.

З прычыны дэвізовых абмежаваньняў просім усіх нашых Прадстаўнікоў выручаныя за газэту грошы, як і за выдадзеныя «Бацькаўшчынай» кніжкі, перасылаць на адрас нашага фінансавага Прадстаўніка ў Бэльгіі:
Janka Žučka, 19, Place Hoover, Louvain, Belgique.